

**UCHWAŁA NR LXXVI/488/2023
RADY GMINY RUSIEC**

z dnia 28 września 2023 r.

**w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rusiec
na lata 2023 – 2027”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572 oraz 1463) w związku z art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840, z 2023 r. poz. 951), po uzyskaniu pozytywnej opinii Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Łodzi, Rada Gminy Rusiec uchwala co następuje:

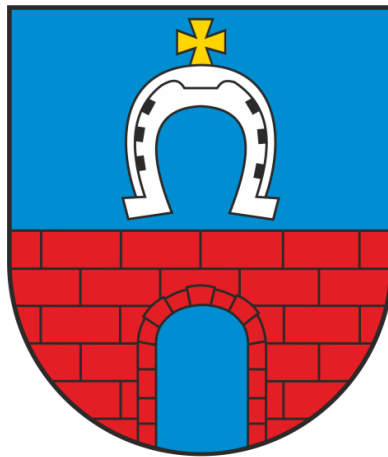
§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rusiec na lata 2023 – 2027”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Rusiec.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego.

Przewodniczący Rady Gminy
Rusiec

Rafał Rabenda

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rusiec na lata 2023 – 2027

SPIS TREŚCI:

1. CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY RUSIEC NA LATA 2023 - 2027
2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY RUSIEC
3. ASPEKTY PRAWNE I PROGRAMOWE
4. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I RYS HISTORYCZNY
5. DIAGNOZA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO
 - 5.1. Zabytki zamieszczone w Gminnej Ewidencji Zabytków
 - 5.2. Dziedzictwo kultury niematerialnej
 - 5.3. Bilans walorów dziedzictwa kulturowego Gminy Rusiec
6. ZAŁOŻENIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY RUSIEC
7. NAJWAŻNIEJSZE ASPEKTY OCHRONY WARTOŚCI KULTUROWYCH GMINY RUSIEC
8. CELE, KIERUNKI I DZIAŁANIA
9. WSKAZANIA DO DOKUMENTÓW WYŻSZEGO RZĘDU
10. MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO
11. PODSUMOWANIE

1. CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY RUSIEC NA LATA 2023 - 2027

Głównym założeniem sporządzanego dokumentu jest zamierzone modelowanie indywidualnego – lokalnego dziedzictwa kulturowego i eksponowanie jego zasobów, co przyczyni się do propagowania dorobku kultury materialnej i niematerialnej, zacieśniania więzi lokalnych, podtrzymywania obyczajów i podniesienia atrakcyjności rekreacyjnej Gminy Rusiec.

Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (t.j. Dz.U. 2022 poz. 840) wójt prowadzi Gminną Ewidencję Zabytków, która zgodnie z wytycznymi Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie powinna zostać przyjęta Zarządzeniem Wójta Gminy Rusiec.

Wójt sporządza na okres 4 lat Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rusiec.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rusiec na lata 2023 - 2027 zakłada, że celem nadrzędnym jest przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych, rewaloryzacyjnych, renowacyjnych i remontowych zabytkowych obszarów i obiektów na terenie gminy, będących genezą chwały i postumentem zrównoważonego rozwoju obszaru opartego o walory krajobrazu przyrodniczo - kulturowego.

Tak sprecyzowany cel główny potrzebuje silnego analitycznego współdziałania i zaangażowania jednostek i instytucji odpowiedzialnych za ochronę zabytków, propagowanie kultury, edukację oraz poprawę stanu zabytków. Pozwoli to na:

- 1) wznowienie zintegrowanych, kompleksowych działań zmierzających do zahamowania degradacji dziedzictwa kulturowego;
- 2) ujednoczenie systemowych działań renowacyjnych i rewaloryzacyjnych;
- 3) poprawę walorów i wartości obszarów i obiektów zabytkowych oraz ich wykorzystanie dla rozwoju turystyki i propagowanie dziedzictwa i krajobrazu kulturowego;
- 4) kształtowanie poczucia odpowiedzialności za zasoby dziedzictwa regionalnego i lokalnego;
- 5) wzmocnienie więzi społeczności lokalnych – „Małej Ojczyzny”;
- 6) właściwe zdyskontowanie środków finansowych z wykorzystaniem funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

Poza tym, podjęcie systemowych działań dotyczących wszystkich wymienionych elementów składających się na dziedzictwo kulturowe przyczyni się do powstania wyniku synergii, co pozytywnie wpłynie na rezultat docelowy.

Ochrona zabytków oznacza działania organów administracji publicznej mające na celu m.in. zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających zachowanie zabytków, właściwe zagospodarowanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek ich wartości. Zadaniem władz samorządowych jest również uwzględnianie zadań ochronnych we wszystkich dokumentach planistycznych oraz przy kształtowaniu środowiska.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku (t.j. Dz.U. 2022 poz. 840) wyróżnia ochronę obiektów i obszarów zabytkowych, sprawowaną przez administrację publiczną i opiekę nad zabytkami, sędowaną na właścicieli lub posiadaczy zabytków. Zatem z mocy prawa udział w działaniach ochronnych, pracach ratowniczych i zapobiegawczych został powierzony organom władzy państwowej wszystkich jednostek, od Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego po Wójta, właścicieli oraz posiadaczy zabytków. Odpowiedzialność jednostek poszczególnych szczebli administracyjnych dodatkowo regulują Ustawy dotyczące jednostek samorządowych.

Zakładanym rezultatem wdrażania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rusiec na lata 2023 – 2027 będzie polepszanie stanu obszarów i obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków przyjętej, podniesienie ich roli m. in. poprzez promocję najcenniejszych obszarów gminy oraz kształtowanie produktów regionalnych i wzmocnienie tradycji etnograficznych, co wpłynie na aktywizację mieszkańców w działaniach na rzecz zachowania regionalnego dziedzictwa kulturowego.

Narzędziem zmierzającym do osiągnięcia założonych efektów jest ustalenie możliwości pozyskiwania środków finansowych na działania związane z zachowaniem materialnego i niematerialnego dziedzictwa Gminy Rusiec.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY RUSIEC

Zgodnie z artykułem 21. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (t.j. Dz.U. 2022 poz. 840) Ewidencja Zabytków jest podstawą do sporządzania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rusiec na lata 2023-2027.

Artykuł 87 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami obowiązuje Wójta do obowiązku sporządzania na okres 4 lat Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.

Ustawa określa, że Gminny Program ma na celu, w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rusiec na lata 2023 – 2027 (w myśl art. 87 ust. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 2003 roku (t.j. Dz.U. 2022 poz. 840) opiniuje Wojewódzki Konserwator Zabytków. Następnie dokument przyjmuje Rada Gminy. Upowszechnienie dokumentu następuje poprzez ogłoszenie w Wojewódzkim Dzienniku Urzędowym, zgodnie z art. 87 ust. 1 w/w ustawy.

Po 2 latach Wójt zgodnie z w/w ustawą (art. 87 ust. 5) sporządzi sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rusiec na lata 2023 – 2027 za okres dwóch lat jego obowiązywania i przedstawi wnioski Radzie Gminy i prześle dokument Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków.

3. ASPEKTY PRAWNE I PROGRAMOWE

Uwarunkowania prawne

Narzędziami służącymi sprawowaniu opieki nad obiektami i obszarami zabytkowymi, są akty prawne ogólnostanowowe, Unii Europejskiej i krajowe.

Dokumentami ogólnosiwiatowymi są konwencje opracowane pod egidą ONZ (UNESCO). Konwencja UNESCO w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, która została ustanowiona w 1972 r. w Paryżu, umożliwiła wyróżnienie obszarów i obiektów mających „najwyższą powszechną wartość” poprzez Wpisanie na „Listę Dziedzictwa Światowego UNESCO”.

Unia Europejska reguluje kwestie związane z ochroną dziedzictwa kulturowego w Traktacie z Maastricht z 2 lutego 1992 r., Rozporządzeniu Rady EWG z dnia 9 grudnia 1992 w sprawie wywozu dóbr kultury, Dyrektywie Rady EWG z dnia 15 marca 1993 w sprawie zwrotów przedmiotów kultury wyprawionych niezgodnie z prawem z obszaru państwa członkowskiego oraz w Programie Kultura 2000.

Zapisy odnoszące się do ochrony zabytków w Polsce zamieszczono w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku, w której zgodnie z artykułem 5 ochrona zabytków należy do konstytucyjnych obowiązków państwa.

Głównym aktem prawnym, regulującym zagadnienia związane z dziedzictwem kulturowym jest ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (t.j. Dz.U. 2022 poz. 840), która uwzględnia podział na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami.

Zgodnie z art. 4 ochrona zabytków jest sprawowana przez organy administracji publicznej, które są odpowiedzialne za kontrolowanie zabytków oraz prawne i finansowe działania prowadzące do zachowania ich w dobrym stanie.

Art. 5 w/w ustawy określa, że opiekę nad zabytkiem sprawują właściciele lub posiadacze zabytków, którzy zostali zobligowani do dbałości o obiekty i obszary zabytkowe poprzez ich właściwe wykorzystywanie, remontowanie i udostępnianie.

W świetle art. 6 ochronie i opiece podlegają:

- 1) zabytki nieruchome będące m. in. krajobrazami kulturowymi, układami urbanistycznymi i ruralistycznymi obiektami i obszarami zabytkowymi,
- 2) zabytki ruchome będące, np. dziełami sztuki i pamiątkami historycznymi,
- 3) zabytki archeologiczne.

Ustawa w art. 7 określiła prawne formy ochrony zabytków, którymi są:

- 1) wpis do rejestru zabytków,
- 2) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- 3) uznanie za pomnik historii;
- 4) utworzenie parku kulturowego;
- 5) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Do kompetencji Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej należy obejmowanie ochroną prawną w drodze rozporządzenia najcenniejszych obszarów i obiektów zabytkowych poprzez uznanie ich za pomnik historii.

Zadania administracji rządowej w zakresie zachowania dziedzictwa polegają na obejmowaniu ochroną zabytków poprzez wpis do rejestru zabytków na mocy decyzji WKZ, prowadzeniu wojewódzkiej ewidencji zabytków, uzgodnieniu i opiniowaniu dokumentów planistycznych i inwestycyjnych oraz sprawowaniu kontroli nad nimi.

Do obowiązków samorządów lokalnych należy prowadzenie gminnych ewidencji zabytków i opracowanie gminnych programów opieki nad zabytkami. Samorządy tworzą też ustalenia ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Samorządy mają również możliwość podejmowania ochrony zabytków poprzez ewentualne tworzenie parków kulturowych na mocy uchwały Rad Miast i Gmin. Park kulturowy przekraczający granice gminy zgodnie z art.16 ust. 5 może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin (związku gmin), na terenie, których ten park ma być tworzony.

Uwarunkowania programowe

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami

Krajowy Program Ochrony Zabytków jest w trakcie opracowania trzeciej edycji, określa warunki dla zapewnienia wspomnianej ochrony poprzez:

1. Cel szczegółowy: „Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego” - wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym – wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym.
2. Cel szczegółowy: „Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami” – merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami; - podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.
3. Cel szczegółowy: „Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa” - upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa i jego wartości – tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

Cele Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rusiec w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego są spójne z celami na szczeblu krajowym i są również kompatybilne z dotychczasowymi założeniami.

Dotychczasowy krajowy program opieki nad zabytkami wyznaczał cele i kierunki działań polegających na wzmocnieniu ochrony i opieki nad materialną częścią dziedzictwa kulturowego. W swoich priorytetowych celach ma poprawę stanu zabytków, a przede wszystkim uporządkowanie działań w sferze ochrony zabytków poprzez stosowanie podstawowych zasad konserwatorskich:

- 1) „po pierwsze nie szkodzić”;
- 2) maksymalnie szanować oryginalną substancję zabytkową i wszystkie jej wartości (materialne i niematerialne);
- 3) minimalizować niezbędną ingerencję (powstrzymywać się od działań niekoniecznych);
- 4) usuwać to i tylko to, co na oryginał działa niszcząco;
- 5) zachować czytelność i odróżnialność ingerencji;
- 6) dochowywać odwracalności metod i materiałów;
- 7) wykonywać wszelkie prace zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższy poziomie.

Powyższe zasady dotyczą postępowania konserwatorów, pracowników urzędów, restauratorów dzieł sztuki, architektów, urbanistów, inżynierów budowlanych, archeologów, właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych.

W tezach do krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zostały wyznaczone następujące cele:

W zakresie uwarunkowań ochrony i opieki nad zabytkami:

- 1) pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków nieruchomych; określenie kategorii i stopnia zagrożeń;
- 2) pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków ruchomych; określenie kategorii i stopnia zagrożeń;

- 3) pełna ocena stanu krajowego zasobu dziedzictwa archeologicznego; określenie kategorii i stopnia zagrożeń oraz wyznaczenie stref o szczególnym zagrożeniu dla zabytków archeologicznych;
- 4) objęcie skuteczną i zorganizowaną ochroną przynajmniej najcenniejszych zabytków techniki;
- 5) pełna ocena stanu krajowego zasobu pomników historii i obiektów wpisanych na listę światowego dziedzictwa; określenie kategorii i stopnia zagrożeń;
- 6) ocena stanu służb i możliwości wypełniania całokształtu zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami;
- 7) ocena stanu i stopnia objęcia opieką zabytków w poszczególnych kategoriach; doskonalenie, rozwijanie oraz podnoszenie efektywności i skuteczności instytucjonalnej oraz społecznej ochrony i opieki nad zabytkami;
- 8) udoskonalenie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym i zabytkami.

W zakresie działań o charakterze systemowym:

- 1) powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną, ochrony przyrody, urbanistyczną i przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa;
- 2) realizacja powszechnych tendencji europejskich i światowych do rozszerzania pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe, obejmujące dobra kultury i natury; stworzenie warunków pełnoprawnego partnerstwa Polski w strukturach jednostek unijnych, wyspecjalizowanych w ochronie dziedzictwa i krajobrazu kulturowego;
- 3) przygotowanie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego, wytyczającej główne założenia koncepcji ochrony w Polsce; wprowadzenie jej do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach i na wszystkich poziomach zarządzania i gospodarowania; wypracowanie metod zarządzania dziedzictwem kulturowym, w tym w szczególności obiektami z listy światowego dziedzictwa UNESCO i pomnikami historii oraz parkami kulturowymi; wypracowanie systemu stałego podnoszenia jakości prac prowadzonych w dziedzinie ochrony i opieki nad zabytkami.

W zakresie systemu finansowania:

- 1) stworzenie stabilnego i przejrzystego systemu finansowania, zasilanego środkami pochodzącymi nie tylko z budżetu, ale także z odpisów podatkowych, podatków płaconych przez użytkowników obiektów zabytkowych, w tym z usług turystycznych, z kar za niszczenie i nieprawidłowe użytkowanie zabytków i z innych źródeł.

W zakresie dokumentowania, monitorowania i standaryzacji metod działania:

- 1) stworzenie systemu stale aktualizowanych, elektronicznych baz informacji o zasobach i stanie zabytków w Polsce i ich dokumentacji; stworzenie warunków do realizacji ustawowego obowiązku dokumentowania wszystkich prac przy wszystkich grupach i typach obiektów zabytkowych;
- 2) gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania, postępach i wynikach prac konserwatorskich i restauratorskich, zagrożeniach, prawidłowości zarządzania i bezpieczeństwie użytkowania obiektów zabytkowych oraz o innych formach ochrony dziedzictwa;
- 3) wytworzenie mechanizmów wiążących naukę z praktyką; wypracowanie i wprowadzenie szczegółowych zasad ochrony dziedzictwa w planach zagospodarowania przestrzennego; wypracowanie standardów zagospodarowania i estetyki zabytkowych przestrzeni publicznych.

W zakresie kształcenia i edukacji:

- 1) utrzymanie i doskonalenie dotychczas wypracowanego systemu kształcenia w dziedzinie konserwacji i ochrony; zorganizowanie systemu podnoszenia kwalifikacji w każdej grupie zawodowej pracującej na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego; weryfikacja wszystkich dotychczas na drodze pozaakademickiej nabytych uprawnień poprzez stworzenie systemu akredytacji i uznawalności wykształcenia;
- 2) kształcenie społeczeństwa w duchu poszanowania dla autentyzmu oraz wartości materialnych i niematerialnych wspólnego, wielokulturowego dziedzictwa; budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony i dawności zabytków odczytywanych jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości, tradycji, wiedzy o sposobie życia i pracy przodków;
- 3) upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej; tworzenie mechanizmów ekonomicznych sprzyjających prawidłowemu traktowaniu obiektów zabytkowych.

W zakresie współpracy międzynarodowej:

- 1) wzmocnienie obecności Polski w światowym i europejskim środowisku działającym na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i promocja polskich osiągnięć w tej dziedzinie;
- 2) oparcie działań na pojęciu wspólnego dziedzictwa kultury ludzkości, w szczególności „Europy – wspólnego dziedzictwa kultury”, w którym wyzwaniem stanowią „obszary dwu - lub wielokulturowe”; troska o ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą.

Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Strzeżenie dziedzictwa narodowego stanowi jedno z podstawowych zadań Rzeczypospolitej Polskiej, zdefiniowanych w art. 5 Konstytucji, obok ochrony niepodległości i nienaruszalności terytorialnej, zapewnienia wolności, praw człowieka i obywatela, bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony środowiska (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.) Zgodnie z przepisami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej ochrona zabytków jest obowiązkiem państwa i każdego obywatela:

- art. 5: „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.
- art. 6 ust. 1: „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju oraz (...) udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym”.
- art. 86: „Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa”.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jest podstawowym aktem prawnym, szczegółowo regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce. Ustawa określa zabytek jako nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytki podzielono na 3 grupy. Pierwszą stanowią zabytki nieruchome, do których zaliczają się krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, a zwłaszcza kopalnie,

huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Druga grupa obejmuje zabytki ruchome: dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty, militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale i ordery, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne.

Trzecią grupą są zabytki archeologiczne: pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie mogą podlegać także nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Organami ochrony zabytków są:

- 1) Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w imieniu, którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków,
- 2) wojewoda, w imieniu, którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków. Wojewoda, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, może powierzyć w drodze porozumienia wykonywanie części kompetencji wojewódzkiego konserwatora zabytków gminom i powiatom, z wyjątkiem prowadzenia rejestru zabytków i wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Ochrona zabytków polega na podejmowaniu przez administrację publiczną działań mających na celu zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków, przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicą, kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków, uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Formami ochrony zabytków są: wpis do rejestru zabytków; uznanie za pomnik historii; utworzenie parku kulturowego; ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Zgodnie z Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy jest ewidencja zabytków. Ustawa zobowiązuje gminy oraz wojewódzkiego konserwatora zabytków do tworzenia ewidencji zabytków. Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rusiec na lata 2023-2027 tworzony jest na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków z terenu Gminy Rusiec, jak też dokumentów planistycznych oraz innych lokalnych dokumentów strategicznych Gminy Rusiec.

Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rusiec na lata 2023-2027 z dokumentami wykonanymi na poziomie krajowym, województwa łódzkiego i powiatu bełchatowskiego.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rusiec na lata 2023-2027 jest zgodny z założeniami polityki państwa w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami (są to różnego rodzaju strategie, studia i programy, które dotyczą problematyki ochrony i popularyzacji dziedzictwa kulturowego). Program zbieżny jest z dokumentami utworzonymi na poziomie krajowym,

województwa łódzkiego i powiatu piotrkowskiego. Cele te wymienione są w dokumentach przedstawionych w tabeli poniżej:

Tab. 1 Wykaz dokumentów wykonanych na poziomie krajowym, wojewódzkim oraz uwarunkowania programowe

Na poziomie krajowym	Główne przesłanie
„Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030”	<p>Strategia stanowi kontynuację i aktualizację przyjętej uchwałą nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r. Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.</p> <p>W rozdziale Cele, kierunki interwencji i narzędzia realizacji wymieniono cele szczegółowe, a jednym z nich jest Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dóbr kultury. Jednym z kluczowych zadań państwa w tym obszarze jest zatem dalsze inwestowanie w zachowanie obiektów zabytkowych oraz usprawnianie systemu ochrony zabytków. W tym celu realizowany będzie projekt strategiczny pn. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami (KPOZOZ).</p> <p>Równie ważnym wyzwaniem jest poprawa estetyki przestrzeni publicznej.</p> <p>Innym celem jest Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury (2.3)</p>
„Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”	<p>Program jest głównym dokumentem strategicznym określającym cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, a także środki służące do realizacji wyznaczonych celów. Jest to kontynuacja drugiego Programu. Pierwszy obowiązywał w latach 2014-2017, drugi opracowany był na lata 2019–2022.</p> <p>Program określa cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz wskazuje środki służące do ich realizacji. Celem głównym KPOZOZ jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami i budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa, wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami oraz budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego.</p>
Krajowa Polityka Miejska do roku 2023	<p>Strategicznym celem polityki miejskiej jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców. Jeden z pięciu celów szczegółowych dotyczy odbudowy zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich.</p> <p>Dokument ten podkreśla, że podmiotem inicjującym procesy naprawy miast powinny być ich władze, a działania dla odnowy każdego z nich powinny mieć indywidualnie określoną formułę, charakter i zakres przyczyniający się do zmiany strukturalnej. Muszą one także optymalnie wykorzystywać lokalne potencjały, inicjatywę społeczną i partnerów gospodarczych.</p>
Narodowa Strategia Rozwoju Kultury	<p>Strategia powstała jako dokument tworzący ramy dla nowoczesnego gospodarowania dziedzictwem kulturowym Polski, przy jego maksymalnym zachowaniu, jak również</p>

	wykorzystaniu w podstawowym celu, jakim jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturowego regionów Polski. W ramach realizacji spójnych działań w poszczególnych regionach Polski, zostały wyodrębnione główne zadania i priorytety w dziedzinie kultury. Celem programu jest intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym kompleksowa poprawa stanu zabytków oraz rozwój kolekcji muzealnych.
Narodowy Plan Rewitalizacji – Założenia	Myślą przewodnią Narodowego Planu Rewitalizacji jest zapewnienie mu możliwie powszechnego charakteru tak, aby jak najszersze grono obywateli i podmiotów mogło się utożsamić z ideą naprawy środowiska miejskiego i włączać się lub podejmować z własnej inicjatywy działania w tym zakresie. Z tej perspektywy plan odnosi się zarówno do zagadnienia przywracania świetności dzielnicom śródmiejskim, uzdrawiania relacji społecznych i rozwiązywania problemów infrastrukturalno-technicznych w zaniedbanych dzielnicach, ponownego zagospodarowania terenów przemysłowych, powojсковych, pokolejowych i opartowych, jak i innych sytuacji, w których władze samorządowe lub mieszkańcy dochodzą do wniosku, że miasto powinno być na danym obszarze „uzdrowione”.
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)	Dokument ten został przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą Nr 8 z dnia 14 lutego 2017 roku. Jest to aktualizacja Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej przez Radę Ministrów dnia 25 września 2012 roku. Omawiany dokument jest strategicznym instrumentem zarządzania polityką rozwoju realizowaną przez instytucje państwa. W jednolitym systemie programowym przedstawia cele do realizacji w horyzoncie lat 2020 i 2030, określa warunki ich realizacji, wskazuje sposób ich osiągnięcia oraz określa najważniejsze projekty służące realizacji celów strategii. Głównym celem Strategii jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.
Na poziomie wojewódzkim Województwa Łódzkiego	Główne przesłanie
Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego	Określa cele i kierunki rozwoju przestrzennego regionu w perspektywie długookresowej, uwzględnia ustalenia strategii rozwoju województwa stanowiąc jednocześnie podstawę dla wyboru działań priorytetowych w kolejnych okresach programowania oraz uwzględnia rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym. Plan jako element systemu planowania przestrzennego, pełni istotną rolę koordynacyjną między planowaniem na szczeblu krajowym a planowaniem metropolitalnym i miejscowym, nie będąc jednocześnie aktem prawa miejscowego i nie naruszając uprawnień gmin i związków metropolitalnych w zakresie gospodarowania przestrzenią. Głównymi wyzwaniem rozwoju przestrzennego województwa jest m.in. przeciwdziałanie procesom depopulacji ośrodków miejskich oraz peryferyzacji obszarów wiejskich, wzmocnienie transportowej dostępności regionu, zwiększenie jakości i integracja publicznego transportu zbiorowego. Dodatkowo, będąc kompendium wiedzy o

	regionie, spełnia rolę informacyjno-poznawczą dla wspólnot samorządowych wszystkich poziomów i potencjalnych inwestorów. Odnosi się m.in. do systemu obszarów chronionych, w tym obszarów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, uzdrowisk, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
Strategia rozwoju województwa łódzkiego 2030	Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa określającym wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym oraz działania niezbędne do ich osiągnięcia. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 jest odpowiedzią władz województwa na zmieniające się uwarunkowania i wyzwania, przedstawia spójny plan powiązanych i przemyślanych działań w perspektywie najbliższej dekady, stanowiący punkt wyjścia do szerokiej współpracy, której efektem będzie podniesienie jakości życia mieszkańców województwa łódzkiego.
Wojewódzki program opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2020-2023 – WPOnZ	Celem strategicznym programu jest „zachowanie dla przyszłych pokoleń dziedzictwa kulturowego regionu jako istotnej części spuścizny dziejowej”. Program jest czwartą edycją wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie i stanowi kontynuację ustaleń i zasad w zakresie kształtowania krajobrazu kulturowego i ochrony dziedzictwa kulturowego regionu przyjętych we wcześniejszych latach. Program obejmuje obszar województwa łódzkiego w granicach administracyjnych.
Wojewódzki plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowej	Dokument określa na poziomie województwa organizację i sposób ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, poprzez planowanie i przygotowanie realizacji przedsięwzięć zapobiegawczych, dokumentacyjnych, zabezpieczających, ratowniczych i konserwatorskich, mających na celu uratowanie zabytków przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zaginięciem. Ujmuje w szczególności rozmieszczenie i stan zasobu podlegającego ochronie, zagrożenia, zamiar działania, sposób realizacji, niezbędne siły i środki oraz czas i koszty wykonania. Dokument wymaga corocznej aktualizacji, a jego części podlegają ochronie na podstawie przepisów dotyczących ochrony informacji niejawnych.
Program Rozwoju Turystyki w Województwie Łódzkim	Jako cel nadrzędny dla działań podejmowanych w ramach realizacji Programu przyjęto wykreowanie atrakcyjnego turystycznie wizerunku regionu, poprzez realizację kompleksowego zespołu działań organizacyjnych, inwestycyjnych i promocyjnych.
Program Rozwoju Kultury w Województwie Łódzkim	5 czerwca 2014 r. Zarząd Województwa Łódzkiego podjął uchwałę w sprawie przyjęcia ww. dokumentu. Jego celem jest wytyczenie kierunków polityki kulturalnej w województwie łódzkim oraz przedstawienie rekomendowanych działań dla rozwoju kultury w regionie na lata 2014-2020. Rozwój kultury przyczyni się do podniesienia atrakcyjności województwa łódzkiego. Mieszkańcy województwa łódzkiego będą brać aktywny

	udział w życiu kulturalnym – uczestniczyć w kulturze i ją współtworzyć. Będą czuli się dumni z lokalnych i regionalnych tradycji oraz odpowiedzialni za otoczenie, w którym żyją. Będą przygotowani do odbioru komunikatów kultury oraz będą posiadać wiedzę o regionie. Wzrost poczucia tożsamości mieszkańców, ich zaangażowanie w życie społeczne (kulturalne), wpłynie na budowę pozytywnego obrazu kultury w województwie na zewnątrz – w kraju i za granicą.
Na poziomie powiatu	Główne aspekty
Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Bełchatowskiego	Obecnie tworzone są Powiatowe Programy Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Bełchatowskiego. Sprawozdania. Program w dużym stopniu uwzględni walory dziedzictwa kulturowego Gminy Rusiec i podkreśli rangę zabytków.

Przy sporządzaniu Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rusiec na lata 2023-2027 wzięto pod uwagę uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy Rusiec wynikające z dokumentów na poziomie krajowym, wojewódzkim. Dużą uwagę w niniejszym opracowaniu zwrócono na zapisy zawarte w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020-2023, uwzględniając jego rekomendacje.

Zgodność niniejszego Programu ze strategicznymi dokumentami regionu jest warunkiem koniecznym jego skutecznej realizacji. Należy podkreślić, że Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rusiec na lata 2023 - 2027 jest zgodny z celami, zasadami i kierunkami wyznaczonymi w krajowych, wojewódzkich dokumentach programowych.

4. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I RYS HISTORYCZNY

Położenie geograficzne

Gmina Rusiec położona jest w centralnej Polsce, w pasie Nizin Środkowo - Polskich, makroregionie Niziny Południowo - Wielkopolskiej, mezoregionalnie Wyżyny Wieluńskiej i Kotliny Szczercowskiej. Leży w zachodniej części powiatu bełchatowskiego, w dorzeczu rzeki Nieciecz i Krasówki. Bezpośrednio graniczy z powiatem wieluńskim, łaskim i pączęzańskim.

Ogólna powierzchnia gminy Rusiec wynosi 9897,08 ha. Grunty orne zajmują powierzchnię 5.100 ha, co stanowi 51 % ogólnej powierzchni gminy.

Gmina liczy 5.290 mieszkańców. Położona jest na szlaku trasy międzynarodowej Nr 8 Niemcy - Wrocław - Piotrków Trybunalski - Warszawa oraz przy trasie wojewódzkiej łączącej Działoszyn z Widawą.

W Gminie Rusiec znajdują się stacja przeładunkowa węglowej magistrali kolejowej z Dąbrowy Górniczej do Katowic oraz Gdyni, o możliwościach przeładunkowych 200ton/dobę.

Odległość gminy od wielkomiejskich ośrodków przemysłowych i regionalnych ośrodków wzrostu wynosi:

- od Warszawy - 200 km,
- od Wrocławia 150 km,
- od Łodzi - 80 km,
- od Częstochowy - 70 km,
- od Wielunia - 35 km,

- od Bełchatowa - 30 km.

Gmina charakteryzuje się dobrym stopniem skomunikowania się z resztą kraju jak i najbliższymi aglomeracjami oraz ośrodkami miejskimi.

5. DIAGNOZA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Rys historyczny

Pierwsze udokumentowane wzmianki o Ruścu pochodzą z 1386 r., kiedy to król Władysław Jagiełło przekazał Rusiec Sędziwojowi z Szubina, wojewodzie kaliskiemu i staroście łęczyckiemu. Data ta uznawana jest za początek historii miejscowości, pomimo, że niektóre dokumenty podają wcześniejszą datę (rok 1375), kiedy to król Ludwik Węgierski nadał łan ziemi w Ruścu notariuszowi sieradzkiemu Mikołajowi, za zasługi dla króla. Na podstawie innych dokumentów wnioskować można wcześniejszą historię gminy. W odniesieniu do miejscowości Restarzew odnaleźć można wzmiankę o istnieniu parafii w XII w. fundacji arcybiskupów gnieźnieńskich, którzy mieli prawo patronatu na tych terenach. W 1432 r. właścicielem Ruśca został Jan Koniecpolski – kanclerz Królestwa Polskiego i starosta sieradzki. Na początkach XVII w. Rusiec był miastem a w 1543 r. stał się samodzielną parafią. Stało się to dzięki staraniom Jana Koniecpolskiego, kasztelana sieradzkiego. W następnym okresie Rusiec często zmieniał właścicieli. Największy rozkwit miasta przypadł na okres XVI-XVIII, kiedy to należał do rodu Koniecpolskich. Mieścił się tu wówczas bogato wyposażony dwór warowny wraz z inwentarzem do prowadzenia wielkiego gospodarstwa rolno – leśnego, rybackiego, łowieckiego i pszczelarskiego. Ostatnie ślady z wielkiego niegdyś dworu i gospodarstwa pochodzą z 1910 r. i z lat 1914-1919. Do czasów obecnych nie zachowały się żadne ślady z dawnej fortuny. Jednym ze świadków historii jest kościół rzymsko – katolicki, pobudowany w 1906 r. z cegły i kamienia w stylu wiślano – bałtyckim o jednej frontowej wieży. W kościele tym przechowywane są nieliczne pamiątki po Koniecpolskich, do których należą przede wszystkim obraz Najświętszej Marii Panny, słynący z cudów, kamienna chrzcielnica z umieszczonym herbem i inicjałami fundatora oraz portret olejny fundatora Aleksandra Koniecpolskiego. Do ważnych wydarzeń w życiu Ruśca zaliczyć należy niewątpliwie udział mieszkańców w Powstaniu Styczniowym w 1863 r. Świadczyć o tym może ruch oporu chłopów przeciwko pańszczyźnie oraz członkostwo Ksawerego Rogowskiego - właściciela Dąbrowy Rusieckiej - w Towarzystwie Rolniczym, głównej sile politycznej stronnictwa „białych”, reprezentujących zamożne ziemiaństwo i przemysłowców. Okazały pomnik – nagrobek Ksawerego Rogowskiego – stoi do dziś na rusieckim cmentarzu. W latach 1914-1918 na tych terenach działała tajna organizacja pod nazwą Polska Organizacja Wojskowa w ramach I plutonu 4 Kompanii Lokalnej II Obwodu V Okręgu. Liczyła ona ponad 50 żołnierzy, a jej organizatorem i dowódcą był Edmund Krysiak. W latach okupacji hitlerowskiej, w październiku 1939 r. zaczęły powstawać tu i w okolicznych wsiach komórki Związku Walki Zbrojnej, a w późniejszym okresie Armii Krajowej. W części północnej gminy działały grupy „Batalionów Chłopskich”, których największe siły były zlokalizowane na terenie Prądzewa. Istotną grupę ludnościową na przełomie XIX i XX w. stanowili Żydzi. Stanowili oni społeczność liczącą 124 osoby, z czego w samym Ruścu było to 85 osób, w Woli Wiązowej 16, w Głuchowie 13 a w Kuźnicy 10 osób. Zajmowali się przeważnie handlem. Największym autorytetem cieszył się wówczas Żyd o nazwisku Bałzycki, który prowadził duży tartak przemysłowy. Podczas II Wojny Światowej podzielili oni los innych mieszkańców Polski pochodzenia hebrajskiego.

W latach po II Wojnie Światowej Rusiec uległ poważnej rekonstrukcji pod każdym względem i z czasem coraz bardziej upodabniał się do miasta. Stał się on centralnym punktem Gminy Rusiec i nadał ton rozwojowi tego obszaru. Wszystkie wydarzenia w kraju miały swoje odbicie w historii miasta. Obecnie jego los jest ściśle powiązany z bełchatowską kopalnią węgla i elektrownią.

Insygnia Gminy Rusiec

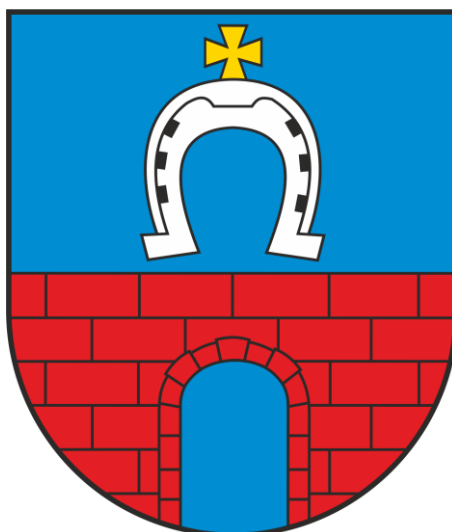
Herb Gminy

Uchwałą Nr XXIX/247/2017 z dnia 30 listopada 2017 r. Rada Gminy Rusiec ustanowił herb, flagę i inne symbole Gminy Rusiec.

Opis graficzny

Herb gminy Rusiec przedstawia w polu błękitnym mur z bramą otwartą, czerwony z żłowaniem srebrnym. Nad nim podkowę srebrną, z zaćwieczonym krzyżem kawalerskim złotym.

Mur symbolizuje dawny miejski charakter Ruśca. Podkowa z krzyżem jest godłem herbu Pobóg Koniecpolskich, którzy byli właścicielami Ruśca w XV i XVII wieku. Autorem herbu jest artysta malarz dr hab. Jan Trojan.

Podstawa historyczna

Pierwsze wzmianki o wsi Rusiec w źródłach pisanych pochodzą z 1386 r. Kanclerz Królestwa Polskiego Jan Koniecpolski kupił wieś Rusiec w 1452 r. a w 1477 r. sprzedał Janowi Zarębie z Kalinowej. Na początku XVII w. Rusiec stała się ponownie własnością Koniecpolskich, herbu Pobóg. W 1602 r. wieś zakupił wojewoda Sieradzki. Aleksander Koniecpolski, po śmierci Aleksandra Koniecpolskiego dobra Rusiec nad Niecieczą otrzymuje jego trzeci syn Remigiusz Koniecpolski, późniejszy opat klasztoru cystersów w Jędrzejowie i biskup Chełmski. Po śmierci Remigiusza w 1640 r. właścicielem Ruśca został Jan Koniecpolski, od 1643 r. kasztelan sieradzki, później wojewoda sieradzki. Po śmierci Jana w 1661 r. dobra Rusiec dziedziczy jego syn Stanisław Koniecpolski, który daje dobra Rusiec w posagu córce Elżbiecie, poślubionej przez kasztelana Raclawskiego, Franciszka Korycińskiego herbu Topór. Staraniem Jana Koniecpolskiego 8 grudnia 1643 r. arcybiskup gnieźnieński. Maciej Lubieński ustanawia wieś Rusiec siedzibą parafii rzymskokatolickiej. Utworzenie jednostki administracji kościelnej wzmocniło organizacyjnie wieś i zapoczątkowało jej rozwój w przyszłości, dzięki temu obecnie jest siedzibą władz gminy, ośrodkiem ekonomiczno - administracyjnym dla okolicznych wsi.

Flaga Gminy Rusiec

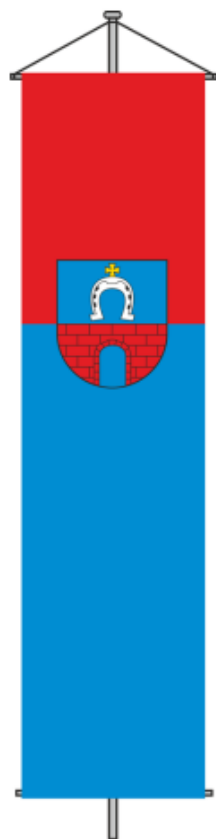
Pieczęć urzędowa Gminy Rusiec

Flaga stolikowa Gminy Rusiec

Banner Gminy Rusiec

Hejnał Gminy Rusiec

Do najcenniejszych zabytków w gminie Rusiec należą:

- **murowany kościół rzymskokatolicki pw. Nawiedzenia NMO w Ruścu** wzniesiony w 1906 r. w stylu neogotyckim wraz z dzwonnica (1919), plebanią (1914 r.), organistówką (1920 r.) oraz murowaną kuźnią z 1918 r.;

- **rzymskokatolicki kościół pw. św. Rocha w Woli Wiązowej**, wzniesiony w latach 30. XX wieku wraz z terenem przykościelnym, gdzie występuje cenny zabytkowy drzewostan w postaci pojedynczych drzew (dąb szypułkowy) i skupisk cisów oraz i zabytkowej alei grabowej,

- zespół dworca PKP z dróżnicówką w Ruścu z 1927 r., znajdujący się przy magistrali Śląsk – Porty;

- mурowany młyn wodny w Korablewie, nad rzeką Widawką, wzniesiony w 1925 r.

	8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
	9. KOD POCZTOWY 97-438	
	10. ADRES 14	
	11. LOKALIZACJA	
	12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
	13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 241 obręb Korabiew	
	14. WŁASNOŚĆ prywatna	
	15. RODZAJ UŻYTKOWANIA nie użytkowany	
	16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków	
	Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego	
Inne		
18. RODZAJE ZAGROZEŃ		
17. STAN ZACHOWANIA wąta ruina	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-22

5.1. Zabytki zamieszczone w Gminnej Ewidencji Zabytków

Na terenie gminy Rusiec nie występują obiekty wpisane do rejestru zabytków. Zlokalizowanych jest jednak szereg obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

Obiekty z terenu Gminy Rusiec ujęte w Gminnej ewidencji zabytków:

Annolesie:

- 1) dom nr 15 - do weryfikacji i usunięcia z GEZ

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW			14/1835
1. OBIEKT Dom nr 15		5. MIEJSCOWOŚĆ Annolesie	
2. OBECNA FUNKCJA Budynek mieszkalny	3. MATERIAŁ ceglane	4. DATOWANIE Lata 20 XX w.	6. GMINA Rusiec
21. FOTOGRAFIA		7. POWIAT bełchatowski	
		8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
		9. KOD POCZTOWY 97-438	
		10. ADRES 15	
		11. LOKALIZACJA	
		12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
		13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 33 obręb Annolesie	
		14. WŁASNOŚĆ prywatna	
		15. RODZAJ UŻYTKOWANIA mieszkalne	
		16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków	
		Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego	
Inne			
18. RODZAJE ZAGROZEŃ			
17. STAN ZACHOWANIA dobry	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-23	

- 2) Annolesie dom nr 15 – zamieszczony w GEZ;

- 3) Annolesie dom nr 15 - zamieszczony w dokumentacji WKZ;
- 4) zagroda nr 18;

Dęby Wolskie:

- 1) dom nr 10;

Dąbrowa Rusiecka:

- 2) dom nr 12 - do weryfikacji (przebudowany) i usunięcia z GEZ;

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW				15/1835
1. OBIEKT Dom nr 12			5. MIEJSCOWOŚĆ Dąbrowa Rusiecka	
2. OBECNA FUNKCJA Budynek mieszkalny		3. MATERIAŁ ceglane	4. DATOWANIE Lata 20 XX w.	6. GMINA Rusiec
21. FOTOGRAFIA 			7. POWIAT bełchatowski	
			8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
			9. KOD POCZTOWY 97-438	
			10. ADRES 12	
			11. LOKALIZACJA	
			12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
			13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 1039 obręb Dąbrowa Rusiecka	
			14. WŁASNOŚĆ prywatna	
			15. RODZAJ UŻYTKOWANIA mieszkalne	
			16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne	
18. RODZAJE ZAGROZEŃ				
17. STAN ZACHOWANIA zaniedbany	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-23		

Dąbrowa Rusiecka – dom nr 12 zamieszczony w GEZ

Dąbrowa Rusiecka dom nr 12 - zamieszczony w dokumentacji WKZ

- 1) dom nr 44 - do weryfikacji (przebudowany) i usunięcia z GEZ;
- 2) dom nr 60 - do weryfikacji (przebudowany) i usunięcia z GEZ;

Jastrzębice:

- 1) dom nr 17 - do weryfikacji i usunięcia z GEZ;

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW				19/1835
1. OBIEKT Dom nr 17				5. MIEJSCOWOŚĆ Jastrzębice
2. OBECNA FUNKCJA Budynek mieszkalny	3. MATERIAŁ ceglane	4. DATOWANIE Lata 10 XX w.	6. GMINA Rusiec	
21. FOTOGRAFIA 			7. POWIAT bełchatowski	
			8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
			9. KOD POCZTOWY 97-438	
			10. ADRES 17	
			11. LOKALIZACJA	
			12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
			13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 140 obręb Jastrzębice	
			14. WŁASNOŚĆ prywatna	
			15. RODZAJ UŻYTKOWANIA mieszkalne	
			16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne	
18. RODZAJE ZAGROZEŃ				
17. STAN ZACHOWANIA dobry	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-23		

Jastrzębice – dom nr 17 zamieszczony w GEZ

Jastrzębice dom nr 17- zamieszczony w dokumentacji WKZ

- 2) zagroda nr 26;
- 3) dom nr 31;
- 4) dom nr 34 - do weryfikacji i rozważenia usunięcia z GEZ;
- 5) dom nr 41;
- 6) dom nr 54;
- 7) dom nr 66;

Korablew:

- 1) dom nr 1;

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW			25/1835
1. OBIEKT Dom nr 1		5. MIEJSCOWOŚĆ Korablew	
2. OBECNA FUNKCJA Budynek mieszkalny	3. MATERIAŁ cegłane	4. DATOWANIE Lata 20 XX w.	6. GMINA Rusiec
21. FOTOGRAFIA		7. POWIAT bełchatowski	
		8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
		9. KOD POCZTOWY 97-438	
		10. ADRES 1	
		11. LOKALIZACJA	
		12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 101 obręb Korablew		14. WŁASNOŚĆ prywatna	
15. RODZAJ UŻYTKOWANIA mieszkalne		16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne	
17. STAN ZACHOWANIA dobry		19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-23
18. RODZAJE ZAGROZEŃ			

Korablew – dom nr 1 zamieszczony w GEZ

Korablew dom nr 1- zamieszczony w dokumentacji WKZ

- 2) młyn w zagrodzie młynarskiej nr 14;
- 3) dom w zagrodzie młynarskiej nr 14;
- 4) obora w zagrodzie młynarskiej nr 14;
- 5) dom z oborą w zagrodzie młynarskiej nr 15;
- 6) dom w zagrodzie młynarskiej nr 18;
- 7) dom nr 28 - do weryfikacji i rozważenia usunięcia z GEZ;
- 8) dom nr 47 - do weryfikacji;

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW			27/1835
1. OBIEKT Dom nr 47		5. MIEJSCOWOŚĆ Korablew	
2. OBECNA FUNKCJA Budynek mieszkalny	3. MATERIAŁ drewniane	4. DATOWANIE Lata 10 XX w.	6. GMINA Rusiec
21. FOTOGRAFIA 		7. POWIAT bełchatowski	
		8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
		9. KOD POCZTOWY 97-438	
		10. ADRES 47	
		11. LOKALIZACJA	
		12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
		13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 192/1 obręb Korablew	
		14. WŁASNOŚĆ prywatna	
		15. RODZAJ UŻYTKOWANIA mieszkalne	
		16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne	
18. RODZAJE ZAGROZEŃ			
17. STAN ZACHOWANIA zaniedbany	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-23	

- 9) dom w zagrodzie nr 49;
- 10) dom w zagrodzie nr 53;
- 11) dom w zagrodzie nr 57 - do weryfikacji;

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW				10/1835
1. OBIEKT Dom w zagrodzie nr 57			5. MIEJSCOWOŚĆ Korabiew	
2. OBECNA FUNKCJA Budynek mieszkalny	3. MATERIAŁ drewniane	4. DATOWANIE Lata 60 XIX w.		6. GMINA Rusiec
21. FOTOGRAFIA 			7. POWIAT bełchatowski	
			8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
			9. KOD POCZTOWY 97-438	
			10. ADRES 57	
			11. LOKALIZACJA	
			12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
			13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 206 obręb Korabiew	
			14. WŁASNOŚĆ prywatna	
			15. RODZAJ UŻYTKOWANIA mieszkalne	
			16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne	
18. RODZAJE ZAGROZEŃ				
17. STAN ZACHOWANIA zaniedbany	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-23		

Krasowa:

- 1) dom nr 14;

Kurówek Prądzewski:

- 1) dom nr 12a;

Mierzynów:

- 1) dom w zagrodzie nr 4;
- 2) dom nr 6 - do weryfikacji i usunięcia z GEZ;

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW				30/1835
1. OBIEKT Dom nr 6			5. MIEJSCOWOŚĆ Mierzynów	
2. OBECNA FUNKCJA Budynek mieszkalny	3. MATERIAŁ cegłane	4. DATOWANIE Lata 20 XX w.		6. GMINA Rusiec
21. FOTOGRAFIA 			7. POWIAT bełchatowski	
			8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
			9. KOD POCZTOWY 97-438	
			10. ADRES 6	
			11. LOKALIZACJA	
			12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
			13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 105 obręb Mierzynów	
			14. WŁASNOŚĆ prywatna	
			15. RODZAJ UŻYTKOWANIA mieszkalne	
			16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne	
18. RODZAJE ZAGROZEŃ				
17. STAN ZACHOWANIA dobry	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-23		

Mierzynów – dom nr 6 zamieszczony w GEZ

Mierzynów dom nr 6- zamieszczony w dokumentacji WKZ

3) dom nr 11a;

4) dom w zagrodzie nr 15 - do weryfikacji i usunięcia z GEZ;

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW			32/1835
1. OBIEKT Dom w zagrodzie nr 15		5. MIEJSCOWOŚĆ Mierzynów	
2. OBECNA FUNKCJA Budynek mieszkalny z oborą	3. MATERIAŁ cegłane	4. DATOWANIE Lata 10 XX w.	6. GMINA Rusiec
21. FOTOGRAFIA 		7. POWIAT bełchatowski	
		8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
		9. KOD POCZTOWY 97-438	
		10. ADRES 15	
		11. LOKALIZACJA	
12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości			
13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI Mierzynów 208 obręb			
14. WŁASNOŚĆ prywatna			
15. RODZAJ UŻYTKOWANIA nie użytkowany			
16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków			
Zapisać w planie zagospodarowania przestrzennego			
Inne			
17. STAN ZACHOWANIA zaniedbany		19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-23
18. RODZAJE ZAGROZEŃ			

Mierzynów – dom nr 15 zamieszczony w GEZ

Mierzynów dom nr 15- zamieszczony w dokumentacji WKZ

Nowa Wola:

- 1) dom nr 13;
- 2) dom nr 14;

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW				34/1835
1. OBIEKT Dom nr 14			5. MIEJSCOWOŚĆ Nowa Wola	
2. OBECNA FUNKCJA Budynek mieszkalny	3. MATERIAŁ drewniane	4. DATOWANIE Lata 30 XX w.	6. GMINA Rusiec	
21. FOTOGRAFIA 			7. POWIAT bełchatowski	
			8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
			9. KOD POCZTOWY 97-438	
			10. ADRES 14	
			11. LOKALIZACJA	
			12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
			13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 602/1 obręb Nowa Wola	
			14. WŁASNOŚĆ prywatna	
			15. RODZAJ UŻYTKOWANIA mieszkalne	
			16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne	
18. RODZAJE ZAGROZEŃ				
17. STAN ZACHOWANIA dobry	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-23		

Nowa Wola – dom nr 14 zamieszczony w GEZ

Nowa Wola dom nr 14 - zamieszczony w dokumentacji WKZ

- 3) dom nr 16;
- 4) dom nr 37 - do weryfikacji i rozważenia usunięcia z GEZ;
- 5) dom nr 51;
- 6) dom nr 61;

Prądzew:

- 1) dom nr 1 - do weryfikacji i rozważenia usunięcia z GEZ;
- 2) dom nr 5;

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW			40/1835
1. OBIEKT Dom nr 5		5. MIEJSCOWOŚĆ Prądzew	
2. OBECNA FUNKCJA Budynek mieszkalny	3. MATERIAŁ cegłane	4. DATOWANIE Lata 40 XX w.	6. GMINA Rusiec
21. FOTOGRAFIA 		7. POWIAT bełchatowski	
		8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
		9. KOD POCZTOWY 97-438	
		10. ADRES 5	
		11. LOKALIZACJA	
		12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
		13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 449 obręb Prądzew	
		14. WŁASNOŚĆ prywatna	
		15. RODZAJ UŻYTKOWANIA mieszkalne	
		16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne	
17. STAN ZACHOWANIA dobry	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-23	18. RODZAJE ZAGROZEŃ

Prądzew – dom nr 5 zamieszczony w GEZ

Prądzew dom nr 5 - zamieszczony w dokumentacji WKZ

- 3) dom nr 12;
- 4) dom nr 13;
- 5) dom nr 29;
- 6) dom nr 36;
- 7) dom nr 65;

Rusiec:

- 1) dom ul. Koniecpolskiego 12;
- 2) dom ul. Leśna 5;
- 3) dom ul. Leśna 9;
- 4) dom ul. Mickiewicza 30;
- 5) dom ul. Piaskowa 6;
- 6) dom ul. Wieluńska 34;
- 7) dworzec PKP, ul. Dworcowa 7;
- 8) dom w zespole dworca PKP, ul. Dworcowa 5;
- 9) zespół domu w zespole dworca PKP, ul. Dworcowa 7;
- 10) budynek administracyjny w zespole dworca PKP ul. Dworcowa 7;
- 11) budynek gospodarczy w zespole dworca PKP ul. Dworcowa 7;
- 12) budynek magazynu w zespole dworca PKP, ul. Dworcowa 7;
- 13) szalety w zespole dworca PKP, ul. Dworcowa 7;
- 14) budynek dróżnicówki w zespole dworca PKP;
- 15) cmentarz rzymsko-katolicki ul. Leśna;
- 16) kościół w zespole parafii rzymsko-katolickiej p.w. Nawiedzenia NMP, ul. Świerczewskiego 10;
- 17) plebania w zespole parafii rzymsko-katolickiej p.w. Nawiedzenia NMP, ul. Świerczewskiego 10;
- 18) dzwonnica w zespole parafii rzymsko-katolickiej p.w. Nawiedzenia NMP, ul. Świerczewskiego 10;

19) budynek przedszkola w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Ruścu, ul. Wieluńska 33 Wincentów;

20) kaplica Św. Rocha;

Wola Wiązowa:

1) budynek podworski nr 8;

2) dom nr 6;

3) dom nr 18;

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW			55/1835
1. OBIEKT Dom nr 18		5. MIEJSCOWOŚĆ Wola Wiązowa	
2. OBECNA FUNKCJA Budynek mieszkalny	3. MATERIAŁ drewniane	4. DATOWANIE Lata 30 XX w.	6. GMINA Rusiec
21. FOTOGRAFIA		7. POWIAT bełchatowski	
		8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
		9. KOD POCZTOWY 97-438	
		10. ADRES 18	
		11. LOKALIZACJA	
		12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
		13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 65 obręb Wola Wiązowa	
		14. WŁASNOŚĆ prywatna	
		15. RODZAJ UŻYTKOWANIA mieszkalne	
		16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne	
		18. RODZAJE ZAGROZEŃ	
17. STAN ZACHOWANIA dobry	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-24	

Wola Wiązowa – dom nr 18 zamieszczony w GEZ

Wola Wiązowa – dom nr 18 - zamieszczony w dokumentacji WKZ

- 4) dom nr 21;
- 5) obora w zagrodzie nr 62;
- 6) dom nr 77;
- 7) dom nr 103;
- 8) kościół parafii rzymsko-katolickiej p.w. Św. Rocha;
- 9) kapliczka przydrożna Św. Jana;

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW				73/1835
1. OBIEKT Kapliczka przydrożna Św. Jana			5. MIEJSCOWOŚĆ Wola Wiązowa	
2. OBECNA FUNKCJA Kapliczka	3. MATERIAŁ ceglane	4. DATOWANIE Lata 20 XX w.		6. GMINA Rusiec
21. FOTOGRAFIA 			7. POWIAT bełchatowski	
			8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
			9. KOD POCZTOWY 97-438	
			10. ADRES	
			11. LOKALIZACJA Przy drodze powiatowej Nr 1925 E Wola Wiązowa - Mierzynów	
			12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
			13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 284/1 obręb Wola Wiązowa	
			14. WŁASNOŚĆ wyznaniowa	
			15. RODZAJ UŻYTKOWANIA kułtowe	
			16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne	
18. RODZAJE ZAGROZEŃ				
17. STAN ZACHOWANIA dobry	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-24		

10) budynek szkoły w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Woli Wiązowej nr 42;

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW				75/1835
1. OBIEKT Budynek szkoły w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Woli Wiązowej nr 42			5. MIEJSCOWOŚĆ Wola Wiązowa	
2. OBECNA FUNKCJA Szkoła	3. MATERIAŁ ceglane	4. DATOWANIE Lata 20 XX w.		6. GMINA Rusiec
			7. POWIAT bełchatowski	
			8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
			9. KOD POCZTOWY 97-438	
			10. ADRES 42	
			11. LOKALIZACJA	
			12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
			13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 299 obręb Wola Wiązowa	
			14. WŁASNOŚĆ komunalna	
			15. RODZAJ UŻYTKOWANIA oświata	
			16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne	
18. RODZAJE ZAGROZEŃ				
17. STAN ZACHOWANIA dobry	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-24		

Wola Wiązowa – budynek szkoły nr 42 zamieszczony w GEZ

Wola Wiązowa – budynek szkoły nr 42 - zamieszczony w dokumentacji WKZ
11) karczma nr 104;

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW			76/1835
1. OBIEKT Karczma nr 104		5. MIEJSCOWOŚĆ Wola Wiązowa	
2. OBECNA FUNKCJA Budynek gospodarczy	3. MATERIAŁ ceglane	4. DATOWANIE XIX - XX w.	6. GMINA Rusiec
21. FOTOGRAFIA 		7. POWIAT bełchatowski	
		8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
		9. KOD POCZTOWY 97-438	
		10. ADRES 104	
		11. LOKALIZACJA	
		12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
		13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 61 obręb Wola Wiązowa	
		14. WŁASNOŚĆ prywatna	
		15. RODZAJ UŻYTKOWANIA inne	
		16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne	
17. STAN ZACHOWANIA zaniedbany		19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-24
18. RODZAJE ZAGROZEŃ			

Wola Wiązowa – karczma nr 104 zamieszczony w GEZ

Wola Wiązowa – karczma nr 14 - zamieszczony w dokumentacji WKZ

Zagrodniki:

- 1) obora w zagrodzie nr 8;

Zakusowie:

- 1) dom nr 9;

Stanowiska archeologiczne

Na terenie Gminy znajdują się 144 stanowiska archeologiczne, będące świadectwem wielowiekowego osadnictwa. Stanowią one świadectwo obecności osiedli ludzkich na przestrzeni wieków.

Dla ochrony stanowisk archeologicznych przypadku prowadzenia działań inwestycyjnych obowiązuje przeprowadzenie badań archeologicznych. W odległości 30 metrów od granic stanowisk obowiązuje utworzenie stref ochrony archeologicznej. W obrębie stref wymagane jest sprawowanie nadzorów archeologicznych podczas prowadzenia robót ziemnych.

5.2. Dziedzictwo kultury niematerialnej

Piotrkowski podregion kulturowy

Z punktu widzenia zachowania dziedzictwa kulturowego Gminy Rusiec niezwykle istotnym jest odradzanie się Piotrkowskiego Podregionu Kulturowego, wyróżniającego się odrębnym strojem ludowych, obyczajami i zwyczajami.

Prestżowe znaczenie posiadają działające na obszarze Gminy Rusiec Stowarzyszenia i Lokalne Grupy Działania realizujące działalność polegającą na:

- 1) organizowaniu i finansowaniu: szkoleń, warsztatów, konkursów, imprez kulturalnych i wystaw służących promocji regionu i jego tożsamości kulturowej, opracowywanie folderów i materiałów audiowizualnych, tworzenie stron internetowych,
- 2) odnowie i rozwoju wsi;
- 3) działalności edukacyjnej i szkoleniowej;
- 4) podtrzymywaniu i upowszechnianiu tradycji i kultury regionu.

Dawny strój piotrkowski

Obecnie na obszarze Gminy Rusiec występują jeszcze wsie z zachowanymi tradycjami kultury ludowej. Najbardziej czytelne są pozostałości budownictwa ludowego w postaci głównie drewnianych obiektów.

Działalność kulturalna Działalność kulturalna Gminy Rusiec skupia się wokół trzech obiektów:

- 1) Gminny Ośrodek Kultury w Ruści;
- 2) Gminna biblioteka Publiczna w Ruści;
- 3) Filia Biblioteczna i Dom Kultury w Woli Wiązowej.

Na terenie Gminy funkcjonują także świetlice:

- 1) świetlica w Leśniakach;
- 2) klub, świetlica i kawiarenka internetowa w Dąbrówkach Kobyłańskich;
- 3) świetlica w Antoninie.

Obsługa mieszkańców Gminy Rusiec w zakresie kultu religijnego realizowana jest przez następujące obiekty:

- 4) kościół p.w. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Ruści;
- 5) kościół p.w. św. Rocha w Woli Wiązowej.

Produkty tradycyjne (regionalne)

Produkty wpisywane na Listę Produktów Tradycyjnych są podzielone według następujących kategorii:

- 1) gotowe dania i potrawy;
- 2) miody;
- 3) napoje (alkoholowe i bezalkoholowe);
- 4) oleje i tłuszcze (masło, margaryna, olej itp.);
- 5) mięso świeże oraz produkty mięsne;

- 6) sery i inne produkty mleczne;
- 7) przetwory rybołówstwa, w tym ryby;
- 8) orzechy, nasiona, zboża, warzywa i owoce (przetworzone i nie);
- 9) wyroby piekarnicze i cukiernicze;
- 10) inne produkty.

Z terenu Gminy Rusiec nie wpisano potraw na listę produktów tradycyjnych. Natomiast z terenów ościennych na liście figurują: chrzan nadwarciański po staropolsku, chrzan znad Środkowej Warty, w laskach, obrowska zupa chrzanowa, ser twarogowy, masło tradycyjne naturalne szczercowskie, Kielbasa felinowska, Szynka z lagi.

Warto zachęcić producentów lokalnych produktów prowadzących sprzedaż wyrobów własnych do rejestracji swoich wyrobów, do których należą: miody, wypieki, pieczywa - chleb, wyroby wędliniarskie - kielbasa, biała kaszanka, alkohole – cytrynowka, ser opalany na słomie w piecu chlebowym.

5.3. Bilans walorów dziedzictwa kulturowego Gminy Rusiec

W wyniku przeprowadzonej analizy zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego Gminy Rusiec można wskazać następujące elementy bilansu - analizy SWOT w zakresie dziedzictwa kulturowego Gminy.

Mocne strony

- bogata historia obszaru, wysoka kultura niematerialna - folklor, tradycje regionu,
- atrakcyjny krajobraz przyrodniczo – kulturowy,
- występowanie cennego układu ruralistycznego miejscowości Rusiec,
- występowanie cennych założeń sakralnych w Ruścu i Woli Wiązowej,
- dobrze zachowane założenia nekropoli – cmentarze,
- występowanie wielu cennych kapliczek,
- występowanie zabytkowego zespołu dworca w Ruścu,
- zachowanie zabytkowego założenia młynarskiego w Karolewie,
- istniejąca karczma w Woli Wiązowej,
- zachowane zabytkowe założenie oświaty,
- duża liczba zabytkowych domów,
- bogata gama imprez o charakterze kulturowym,
- działania integrujące mieszkańców,
- prężne działanie Centrum Kultury i Biblioteki Publicznej,
- udział wokół strategicznych przedsięwzięć z zakresu promocji (Jarmark Wojewódzki w Łodzi, Targi „Na styku kultur” w Łodzi),
- działania Stowarzyszeń,
- bogate tradycje kulinarne,
- coraz lepsze wyposażenie w techniczne środki promocji – wydawnictwa, Internet, własna strona www.

Słabe strony

- zniszczenie niektórych zabytków,
- brak rewaloryzacji cmentarzy,

- zły stan techniczny niektórych obiektów zabytkowych,
- brak użytkowania niektórych obiektów zabytkowych,
- brak publicznie dostępnej zintegrowanej informacji o obiektach zabytkowych Gminy Rusiec,
- brak oferty edukacji regionalnej,
- nie w pełni wykorzystane zasoby przyrodniczo – kulturowe,
- brak wypracowanego produktu regionalnego,
- brak dostatecznego, jednolitego i kompleksowego oznakowania atrakcji kulturowych na terenie Gminy Rusiec.

Szanse

- możliwość utworzenie parku kulturowego dla zabytkowego centrum miejscowości Rusiec,
- kontynuacja procesów rewitalizacyjnych historycznych założeń przestrzennych,
- ochrona, rewaloryzacja i rozwój turystyki kulturowej i pielgrzymkowej w oparciu o cenne obiekty sakralne w Ruścu i Woli Wiązowej z uwzględnieniem lokalnych kapliczek,
- działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego,
- zachowanie zabytków założenia kolejowego,
- zachowanie obiektów zabudowy młynarskiej,
- współpraca z organizacjami dająca szansę odnowy ach kulturowych,
- moda na folklor - podniesienie atrakcyjności obszaru poprzez kreowanie produktów i imprez o charakterze kulturowym,
- edukacja regionalna mieszkańców,
- wykorzystanie możliwości finansowania ochrony zabytków z różnych źródeł - środków unijnych, z budżetu państwa i samorządu województwa,
- wykorzystanie obiektów zabytkowych na cele komercyjne,
- wypracowanie form współpracy jednostek działających na rzecz ochrony zabytków - organów rządowych, samorządowych i organizacji społecznych,
- możliwość włączania się w krajowe, wojewódzkie programy promocji,
- naturalna chęć ludzi do poznawania świata, kultur i zwyczaj innych narodów.

Zagrożenia

- niedostosowanie sposobu użytkowania obiektów zabytkowych do ich charakteru,
- utrudnienia w pozyskiwaniu środków na ochronę i zachowanie zabytków,
- brak miejscowych planów skutkujący brakiem ustalenia ochrony prawnej dla stref historycznych,
- niewystarczające środki finansowe w stosunku do potrzeb na ochronę i rewaloryzację obiektów i obszarów zabytkowych.

Obszar Gminy Rusiec w zakresie walorów i zasobów dziedzictwa kulturowego i tożsamości regionalnej posiada duży potencjał. Ma to związek z wysokimi walorami krajobrazu kulturowego, bogatą historią, istnieniem cennych obiektów sakralnych, kolejowych i młynarstwa. Istnienie historycznych szlaków kulturowych stanowi silny potencjał terenu. Drogi pielgrzymkowe w kierunku Częstochowy powodują możliwość rozwoju turystyki pielgrzymkowej.

6. ZAŁOŻENIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY RUSIEC

W wyniku przeprowadzonej analizy należy stwierdzić, że Gmina Rusiec posiada bogate walory dziedzictwa kulturowego o znaczącej randze, które należy chronić i jednocześnie odpowiednio wykorzystywać i udostępniać społeczeństwu. Biorąc pod uwagę wymogi płynące z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 2003 roku i uwzględniając zbilansowane zasoby i wartości należy stwierdzić, iż Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rusiec uwzględnia:

1) ochronę walorów i wartości materialnych i niematerialnych przy jednoczesnym ich wykorzystaniu jako czynnik rozwoju obszaru Gminy Rusiec

W tym celu należy prowadzić działania zmierzające do:

- zachowania krajobrazu kulturowego,
- kontynuacji rozpoczętych działań rewaloryzacyjnych i remontowych, rewitalizacji historycznego układu przestrzennego z jednoczesnym wykorzystaniem jako przestrzeń publiczną stanowiącą salony Ruśca,
- dalszej rewaloryzacji obiektów sakralnych,
- adaptacji obiektów i obszarów zabytkowych na cele edukacyjne, kulturalne i społeczne,
- tworzenia nowych atrakcji w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego Gminy Rusiec,
- wzrostu identyfikacji mieszkańców z kulturą regionu i uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych,
- poprawy społecznej akceptacji do konieczności ochrony zabytków,

2) promocję zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego Gminy Rusiec

W tym celu podjęto działania upowszechniania wyjątkowego dziedzictwa kulturowego Gminy Rusiec poprzez:

- edukację regionalną mieszkańców,
- wydawnictwa i programy edukacyjne,
- digitalizację walorów i zasobów dziedzictwa kulturowego,
- zamieszczenie aktualnego wykazu Gminnej Ewidencji Zabytków w BIP-ie.

7. NAJWAŻNIEJSZE ASPEKTY OCHRONY WARTOŚCI KULTUROWYCH GMINY RUSIEC

Gmina Rusiec dysponuje niezwykle cennym dziedzictwem kulturowym w tym nieprzeciętnymi walorami krajobrazowymi, co predysponuje do aktywizacji mieszkańców w sferze zachowania zabytków. Gmina Rusiec podejmie działania w następujących zakresach strategicznych:

1) Zachowanie tożsamości regionalnej

- kształtowanie lokalnej dumy,
- kreowanie lokalnych produktów regionalnych,
- integracja kulturalna mieszkańców,
- edukacja mieszkańców o bogactwie lokalnego dziedzictwa,

2) Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gospodarczego Gminy Rusiec

- ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego,
- promocja,
- podniesienie rangi najbardziej wartościowych zabytków,
- trwające rewitalizacje i rewaloryzacje obszarów,

- kształtowanie wizerunku Gminy Rusiec jako obszaru o unikatowym dziedzictwie kulturowym,
- wspieranie posiadaczy obiektów zabytkowych w działaniach mających na celu poprawę stanu obiektów i ich wykorzystania na cele kulturalne, edukacyjne i społeczne,
- kreowanie produktów turystyki kulturowej.

Wszelkie przewidywane działania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego Gmina rozpatrzy w następujących ujęciach:

Studia badawcze – wspieranie przeprowadzania prac studialnych w celu poprawy stanu obiektów i obszarów zabytkowych,

Digitalizacja zasobów i walorów – dalsze cyfrowe upowszechnienie dziedzictwa kulturowego Gminy Rusiec na stronach internetowych,

Ochrona i zachowanie obiektów i obszarów zabytkowych – dalsze kontynuowanie prac w zakresie rewitalizacji układów urbanistycznych, prowadzenie prac w zakresie rewaloryzacji układów ruralistycznych, rewaloryzacji założeń zabytkowych nekropolii, przeprowadzenie prac obiektów zabytkowych z adaptacją na cele turystyczne, kulturalne, edukacyjne i społeczne,

Edukacja regionalna mieszkańców – poprzez organizację rekonstrukcji wydarzeń historycznych, imprez kulturowych, upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie Gminy Rusiec w lokalnych mediach, cykliczne artykuły, organizowanie wystaw, programy edukacji regionalnej w szkołach,

Aktywizacja – pobudzanie aktywności mieszkańców w działaniach na rzecz ochrony dziedzictwa poprzez organizację konkursu na najlepiej odnowioną elewację budynku, na najciekawsze zdjęcie krajobrazu kulturowego Gminy Rusiec, najlepiej zachowany obiekt lub obszar zabytkowy, włączenie organizacji społecznych, instytucji kultury i stowarzyszeń do wspólnych starań prowadzących do polepszenia stanu dziedzictwa kulturowego,

Kreowanie rozwoju turystyki kulturowej – wykorzystanie walorów dziedzictwa Szlaków kulturowych dla rozwoju produktów turystycznych,

Promocja – wzrost aktywności w zakresie promocji i popularyzacji walorów kulturowych, wydanie folderów z informacją o zabytkach Gminy Rusiec, upowszechnianie regionalnych produktów, kreowanie pamiątek z wizerunkiem dziedzictwa Gminy Rusiec

Współpraca – z samorządem województwa, Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie ochrony i zachowania obiektów i obszarów zabytkowych oraz tożsamości regionalnej.

8. CELE, KIERUNKI I DZIAŁANIA

Cel strategiczny

Cenne dziedzictwo kulturowe Gminy Rusiec podstawą dumy i motywem rozwoju

Cel operacyjny

Kreowanie wartości i walorów Gminy Rusiec

Zasoby dziedzictwa kulturowego w dobie gospodarki rynkowej posiadają nie tylko wartość historyczną, ale także wymierną wartość ekonomiczną, decydującą o potencjale gospodarczym. Tak więc świadome zarządzanie tymi zasobami i ich skuteczne wykorzystanie w połączeniu z promocją przyczynia się do rozwoju Gminy Rusiec.

Dziedzictwo kulturowe materialne i niematerialne w dużej mierze kształtuje świadomość oraz współczesną kulturę. Dlatego też należy je zachować, chronić i pielęgnować ze szczególnym uwzględnieniem elementów decydujących o tożsamości i specyfice regionalnego dziedzictwa.

DZIAŁANIE 1

Zachowanie ciągłości cennych wartości dziedzictwa kulturowego

W celu zachowania cennego dziedzictwa kulturowego Gminy Rusiec są tworzone odpowiednie warunki i procedury postępowania wspierające przeprowadzane działania rewitalizacyjne, rewaloryzacyjne i remontowe obszarów i obiektów zabytkowych. Należy kontynuować działania w celu pozyskania funduszy ze środków zewnętrznych.

Zadania

- **Prowadzenie zintegrowanych – kompleksowych działań rewitalizacyjnych tkanki urbanistycznej w ramach realizowanych projektów rewitalizacji struktur historycznych**

W Ruścu podjęto działania w celu przeprowadzenia prac rewaloryzacyjnych historycznej tkanki ruralistycznej, prace zostały również zainicjowane w obrębie zespołu kościoła. Są one prowadzone pod nadzorem konserwatorskim z uwzględnieniem elementów społecznych procesów rewitalizacji i rewaloryzacji. Znowelizowane przestrzenie publiczne są udostępnione lokalnej społeczności i wykorzystywane na funkcje kulturalne, edukacyjne, turystyczne, społeczne i zdrowotne. Katalog zadań z zakresu rewitalizacji dotyczy zachowania zabytków i dziedzictwa kulturowego poprzez renowację substancji architektonicznej, społecznej, rewitalizację, rozwój infrastruktury turystycznej na zrewitalizowanym obszarze, rozwój usług związanych z obsługą ruchu turystycznego. Dotyczy również rozwoju infrastruktury gastronomicznej, ożywienia i rozwoju oferty edukacyjnej, kulturalnej oraz podniesienia atrakcyjności gospodarczej gminy.

Obszary miejscowości Rusiec z elementami zwartej zabudowy pierzejowej

- **Możliwość podjęcia działań w celu utworzenie parku kulturowego**

Rada Gminy może rozważyć propozycję uznania za park kulturowy na mocy podjęcia uchwały Rady Gminy obszarów o wysokiej wartości kulturowej, obejmujących struktury historyczne – w granicach ochrony konserwatorskiej. Może również wprowadzić konkurs na odnowioną elewację, promując tym samym nowe rozwiązania w historycznym centrum, co przyczynia się w znacznym stopniu do eksponowania wartości kulturowych.

Decyzję o utworzeniu parku podejmuje Rada Gminy. Wprowadzenie tej formy ochrony zabytków podnosi prestiż obszaru i powoduje większe możliwości pozyskania środków finansowych, ponieważ przyznawana punktacja przy ocenie wniosków jest zwiększana dla parków kulturowych. Gmina Rusiec tworząc park kulturowy zyskuje mocną kartę przetargową w ubieganiu się o fundusze na przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji obszaru objętego granicami parku.

Proponowany obszar parku kulturowego w Ruścu poddawany rewaloryzacji

Na terenie województwa utworzono cztery parki kulturowe „Miasto tkaczy” w Zgierzu, „Wzgórze Zamkowe” w Sieradzu, Kutnowskiego podregionu kulturowego w Leszczynku gm. Kutno i ulicy Piotrkowskiej w Łodzi. Obszary parków poddawane są procesom kompleksowej rewitalizacji z wykorzystaniem środków m. in. z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego.

Przykłady istniejących parków kulturowych w woj. łódzkim:

Park kulturowy „Miasto Tkaczy” Zgierz

Park kulturowy „Wzgórze zamkowe” Sieradz

- **Promowanie obiektów reprezentatywnych**

Na etapie sporządzania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rusiec wytypowano obiekty uznane za reprezentatywne w skali gminy. Wśród nich figurują zabytkowe zespoły sakralne w Ruści i Woli Wiązowej orza zespół kolejowy w Ruści.

Obiekty i obszary zamieszczone na liście obiektów reprezentatywnych są brane pod uwagę przy ocenianiu wniosków złożonych przy ubieganiu się o środki przyznawane na rewaloryzację zabytków. Działania promocyjne będą przede wszystkim lokować Gmnię Rozprza wśród najwartościowszych obszarów dziedzictwa kulturowego.

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW			61/1835	
1. OBIEKT Zespół domu w zespole dworca PKP		5. MIEJSCOWOŚĆ Rusiec		
2. OBECNA FUNKCJA Budynek mieszkalny	3. MATERIAŁ cegłane	4. DATOWANIE Lata 20 XX w.	6. GMINA Rusiec	
21. FOTOGRAFIA 		7. POWIAT bełchatowski	11. LOKALIZACJA	
		8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
		9. KOD POCZTOWY 97-438	13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 929 obręb Rusiec	
		10. ADRES Dworcowa 7	14. WŁASNOŚĆ inna	
		15. RODZAJ UŻYTKOWANIA komunikacja	16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne	
		17. STAN ZACHOWANIA zaniedbany	18. RODZAJE ZAGROZEŃ	
		19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata		
		20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-24		

Reprezentatywne założenie dworca wraz z budynkami w Ruści

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW				60/1835
1. OBIEKT Dom w zespole dworca PKP			5. MIEJSCOWOŚĆ Rusiec	
2. OBECNA FUNKCJA Budynek mieszkalny	3. MATERIAŁ cegłane	4. DATOWANIE Lata 20 XX w.	6. GMINA Rusiec	
21. FOTOGRAFIA 			7. POWIAT bełchatowski	
			8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
			9. KOD POCZTOWY 97-438	
			10. ADRES Dworcowa 5	
			11. LOKALIZACJA	
			12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
			13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 929 obręb Rusiec	
			14. WŁASNOŚĆ inna	
			15. RODZAJ UŻYTKOWANIA kommunikacja	
			16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków	
			Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego	
			Inne	
			18. RODZAJE ZAGROZEŃ	
17. STAN ZACHOWANIA zaniedbany	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-24		

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW				62/1835
1. OBIEKT Budynek administracyjny w zespole dworca PKP			5. MIEJSCOWOŚĆ Rusiec	
2. OBECNA FUNKCJA Budynek administracyjny	3. MATERIAŁ cegłane	4. DATOWANIE Lata 20 XX w.	6. GMINA Rusiec	
21. FOTOGRAFIA 			7. POWIAT bełchatowski	
			8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
			9. KOD POCZTOWY 97-438	
			10. ADRES Dworcowa 7	
			11. LOKALIZACJA	
			12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
			13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 929 obręb Rusiec	
			14. WŁASNOŚĆ inna	
			15. RODZAJ UŻYTKOWANIA administracja	
			16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków	
			Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego	
			Inne	
			18. RODZAJE ZAGROZEŃ	
17. STAN ZACHOWANIA dobry	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-24		

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW				63/1835
1. OBIEKT Budynek gospodarczy w zespole dworca PKP			5. MIEJSCOWOŚĆ Rusiec	
2. OBECNA FUNKCJA Budynek gospodarczy	3. MATERIAŁ cegłane	4. DATOWANIE Lata 20 XX w.	6. GMINA Rusiec	
21. FOTOGRAFIA 			7. POWIAT bełchatowski	
			8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
			9. KOD POCZTOWY 97-438	
			10. ADRES Dworcowa 7	
			11. LOKALIZACJA	
			12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
			13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 929 obręb Rusiec	
			14. WŁASNOŚĆ inna	
			15. RODZAJ UŻYTKOWANIA kommunikacja	
			16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków	
			Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego	
			Inne	
			18. RODZAJE ZAGROZEŃ	
17. STAN ZACHOWANIA dobry	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-24		

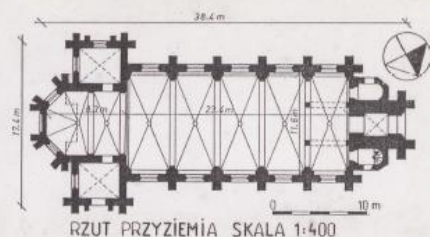
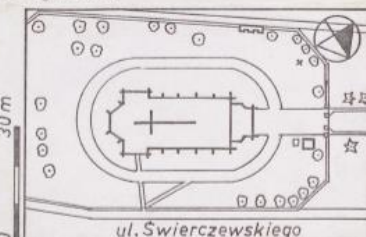
KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW				64/1835
1. OBIEKT Budynek magazynu w zespole dworca PKP		3. MATERIAŁ cegłane		5. MIEJSCOWOŚĆ Rusiec
2. OBECNA FUNKCJA Budynek magazynowy		4. DATOWANIE Lata 20 XX w.		6. GMINA Rusiec
21. FOTOGRAFIA				7. POWIAT belchatowski
				8. WOJEWÓDZTWO łódzkie
				9. KOD POCZTOWY 97-438
				10. ADRES Dworcowa 7
				11. LOKALIZACJA
				12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości
				13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 929 obręb Rusiec
				14. WŁASNOŚĆ inna
				15. RODZAJ UŻYTKOWANIA komunikacja
				16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne
17. STAN ZACHOWANIA dobry	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-24		18. RODZAJE ZAGROZEŃ

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW				65/1835
1. OBIEKT Szalety w zespole dworca PKP		3. MATERIAŁ cegłane		5. MIEJSCOWOŚĆ Rusiec
2. OBECNA FUNKCJA Szalety		4. DATOWANIE Lata 20 XX w.		6. GMINA Rusiec
21. FOTOGRAFIA				7. POWIAT belchatowski
				8. WOJEWÓDZTWO łódzkie
				9. KOD POCZTOWY 97-438
				10. ADRES Dworcowa 7
				11. LOKALIZACJA
				12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości
				13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 929 obręb Rusiec
				14. WŁASNOŚĆ inna
				15. RODZAJ UŻYTKOWANIA komunikacja
				16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne
17. STAN ZACHOWANIA zaniedbany	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-24		18. RODZAJE ZAGROZEŃ

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW				66/1835
1. OBIEKT Budynek dróżniczówki w zespole dworca PKP		3. MATERIAŁ cegłane		5. MIEJSCOWOŚĆ Rusiec
2. OBECNA FUNKCJA Budynek dróżniczówki		4. DATOWANIE Lata 20 XX w.		6. GMINA Rusiec
21. FOTOGRAFIA				7. POWIAT belchatowski
				8. WOJEWÓDZTWO łódzkie
				9. KOD POCZTOWY 97-438
				10. ADRES
				11. LOKALIZACJA Przy drodze krajowej nr 8
				12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości
				13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 929 obręb Rusiec
				14. WŁASNOŚĆ inna
				15. RODZAJ UŻYTKOWANIA komunikacja
				16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne
17. STAN ZACHOWANIA dobry	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-24		18. RODZAJE ZAGROZEŃ

- **Podjęcie działań w celu wpisania do rejestru zabytków kościołów w Ruścu i Woli Wiązowej oraz dworca w Ruścu**

Należy podjąć działania w celu wpisania do rejestru zabytków cennych obiektów z terenu Gminy Rusiec takich jak Kościoły w Ruścu i Woli Wiązowej oraz dworca kolejowego w Ruścu.

OŚRODEK DOKUMENTACJI ZABYTKÓW W WARSZAWIE KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA		A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z												Nr	LÓDZKIE		
1. Obiekt RZYM.-KAT. KOŚCIÓŁ PARAFIALNY p.w. NAWIEDZENIA NMP		2. Czas powstania 1895-1910		3. Miejscowość RUSIEC													
11. Fot. 4		4. Adres nr hipoteczny 98-365 Rusiec ul. Swierczewskiego 10										5. Przynależność administracyjna województwo Sieradz gmina Rusiec		6. Poprzednie nazwy miejscowości Toporów			
Orientacja. Skala 1:50 000 		RZUT PRZYZIEMIA SKALA 1:400 										7. Przynależność administracyjna przed 1.VI.1975 r. województwo Łódź powiat Łask		8. Właściciel i jego adres Parafia rzym.-kat. Nawiedzenia NMP, ul. Swierczewskiego 10 98-365 Rusiec			
miejsce przechowywania negatywów Krzysztof Stefański, lipiec 1992, Neg.PSOZ w Sieradzu		SYTUACJA SKALA 1:1000 										9. Użytkownik i jego adres J.W.		10. Rejestr zabytków Nr _____ data _____			

Kościół w Ruścu ujęty w Wojewódzkiej ewidencji zabytków – do wpisania to rejestru zabytków

- **Wyeksponowanie obiektów rozwoju turystyki i oznakowanie zabytków znajdujących się w rejestrze WKZ**

Do zadań Gminy należy znakowanie obiektów zabytkowych. Za pośrednictwem Powiatu Bełchatowskiego powinny zostać oznakowane cenne obiekty zabytkowe. Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami na umieszczenie w odpowiednim miejscu na zabytku znaku wskazującego na obiekt podlegający ochronie - niebieskiej tarczy wyraża zgodę Wojewódzki Konserwator Zabytków. Należy również wprowadzać tablice informacyjne z historią zabytków.

Oznakowanie obiektów wpisanych do rejestru zabytków na terenie Polski obowiązujące od 2004 r.

Dawne oznakowanie obiektów wpisanych do rejestru zabytków (na podstawie ustawy z dnia 15 lutego 1962 o ochronie dóbr kultury)

- **Wspieranie prac w zakresie wykonywania zabezpieczeń przeciwpożarowych i przeciwwłamaniowych**

Niezbędne jest wykonywanie zabezpieczeń przeciwpożarowych i przeciwwłamaniowych w obiektach zabytkowych, do których należą kościoły w Ruścu i Woli Wiązowej

Kościół parafii rzymskokatolickiej w Ruścu

- **Ochrona, rewaloryzacja i rozwój turystyki kulturowej i pielgrzymkowej w oparciu o kościoły w Ruścu i Woli Wiązowej oraz liczne kapliczki**

Obiekty sakralne Gminy Rusiec stanowią cenny walor do rozwijania turystyki pielgrzymkowej. Proponuje się opracowanie całościowego projektu obejmującego wybrane obiekty sakralne kościoły w Ruścu i Woli Wiązowej i liczne kapliczki zamieszczone w Gminnej i Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków. Taki kierunek działań wynika z dokumentów o charakterze wojewódzkim, w związku z czym projekt powinien uzyskać środki na rewaloryzację.

Kaplica i kapliczka z terenu Gminy Rusiec

- **Przeprowadzenie prac rewaloryzacyjnych zabytkowych układów zieleni z terenu Gminy Rusiec**

Na terenie Gminy Rusiec występują założenia zieleni komponowanej wymagające przeprowadzenia działań rewaloryzacyjnych, jest to zieleń cmentarna występująca w Ruścu ii Woli wiązowej i aleja grabowa w Woli wiązowej.

Zostaną podjęte działania w celu przeprowadzenia prac pielęgnacyjnych zabytkowego drzewostanu w alejach z udziałem środków z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi za zgodą Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Obszary zieleni z Gminy Rusiec mogą ubiegać się o środki finansowe m.in. z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przeznaczone na rewaloryzację zabytkowych układów zieleni w ramach konkursu „Przyrodnicze perły województwa

łódzkiego”. Z tych środków finansowane mogą być działania rewaloryzacyjne zabytkowych cmentarzy różnych wyznań i alei.

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW				67/1835
1. OBIEKT Cmentarz rzymsko-katolicki			5. MIEJSCOWOŚĆ Rusiec	
2. OBECNA FUNKCJA Cmentarz	3. MATERIAŁ nie dotyczy	4. DATOWANIE XIX w.	6. GMINA Rusiec	
21. FOTOGRAFIA 			7. POWIAT bełchatowski	
			8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
			9. KOD POCZTOWY 97-438	
			10. ADRES Łośna	
			11. LOKALIZACJA	
			12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
			13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 2119 obręb Rusiec	
			14. WŁASNOŚĆ wyznaniowa	
			15. RODZAJ UŻYTKOWANIA inne	
			16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne	
18. RODZAJE ZAGROZEŃ				
17. STAN ZACHOWANIA dobry	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-24		

Zabytkowy układ cmentarny

- **Stworzenie mechanizmu współpracy w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym**

W celu stworzenia mechanizmu współpracy w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym należy nawiązać współpracę z innymi miejscowościami leżącymi na szlaku obiektów technik i kolejnictwa - dworców oraz młynów.

Dworzec kolejowy w Ruścu

- **Poprawa stanu obiektów zamieszczanych w Gminnej Ewidencjach Zabytków**

Należy dokonać wszelkich starań by doprowadzić do poprawy stanu obiektów zamieszczanych w Gminnej Ewidencji Zabytków. Istnieje jednak bariera natury prawnej na drodze pozyskiwania środków finansowych na przeprowadzenie remontów, ponieważ ustawa stanowi, że finansowane są prace remontowe obiektów wpisanych do rejestru. Obiekty nie objęte prawną formą ochrony tzw. ewidencjonowane mogą uzyskać dofinansowanie jedynie w przypadku opracowania projektów kompleksowej odnowy ze środków dysponowanych przez Urząd Marszałkowski w Łodzi oraz zagospodarowanie turystyczne, których celem jest wzmocnienie więzi i tożsamości lokalnej, poprzez wykorzystanie walorów turystycznych i kulturowych.

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW				74/1835
1. OBIEKT Budynek przedszkola w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Ruścu		5. MIEJSCOWOŚĆ Rusiec		
2. OBECNA FUNKCJA Przedszkole		3. MATERIAŁ cegłane	4. DATOWANIE Lata 20 XX w.	6. GMINA Rusiec
21. FOTOGRAFIA		7. POWIAT bełchatowski		
		8. WOJEWÓDZTWO łódzkie		
		9. KOD POCZTOWY 97-438		
		10. ADRES Wieluńska 33		
		11. LOKALIZACJA		
		12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości		
		13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 1998 obręb Rusiec		
		14. WŁASNOŚĆ komunalna		
		15. RODZAJ UŻYTKOWANIA oświata		
		16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne		
		18. RODZAJE ZAGROZEŃ		
17. STAN ZACHOWANIA dobry	19. WPISUJĄCY DANE Marek Lopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-24		

Karta adresowa Gminnej Ewidencji Zabytków

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW			69/1835
1. OBIEKT Plebania w zespole parafii rzymsko-katolickiej p.w. Nawiedzenia NMP.		5. MIEJSCOWOŚĆ Rusiec	
2. OBECNA FUNKCJA Plebania	3. MATERIAŁ ceglane	4. DATOWANIE XX w.	6. GMINA Rusiec
21. FOTOGRAFIA 			7. POWIAT bełchatowski
			8. WOJEWÓDZTWO łódzkie
			9. KOD POCZTOWY 97-438
			10. ADRES Świerczewskiego 10
			11. LOKALIZACJA
			12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości
			13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 2005/2 obręb Rusiec
			14. WŁASNOŚĆ wyznaniowa
			15. RODZAJ UŻYTKOWANIA kultowe
			16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne
17. STAN ZACHOWANIA dobry			18. RODZAJE ZAGROZEŃ
19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata		20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-24	

Karta adresowa Gminnej Ewidencji Zabytków

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW			70/1835
1. OBIEKT Dwonnica w zespole parafii rzymsko-katolickiej p.w. Nawiedzenia NMP.		5. MIEJSCOWOŚĆ Rusiec	
2. OBECNA FUNKCJA dzwonnica	3. MATERIAŁ ceglane	4. DATOWANIE XX w.	6. GMINA Rusiec
21. FOTOGRAFIA		7. POWIAT bełchatowski	
		8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
		9. KOD POCZTOWY 97-438	
		10. ADRES Świerczewskiego 10	
		11. LOKALIZACJA	
12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości		13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 1252 obręb Rusiec	
14. WŁASNOŚĆ wyznaniowa		15. RODZAJ UŻYTKOWANIA kultowe	
16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków		Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego	
17. STAN ZACHOWANIA dobry		19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	
20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-24		18. RODZAJE ZAGROZEŃ	

Karta adresowa Gminnej Ewidencji Zabytków

- **Dokumentowanie obiektów z terenu Gminy Rusiec figurujących w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków**

Należy dokonać wszelkich starań w celu dokumentowania kart ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków, w której figurują również obiekty nieistniejące. Stanowi ona kwerendę budynków danego obszaru etnograficznego i jest cennym materiałem archiwalnym.

GŚRODEK DOKUMENTACJI ZABYTKÓW W WARSZAWIE KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA		A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z	Nr
1. Obiekt BUDYNEK MIESZKALNY Z OBORĄ (pod wspólnym dachem)		2. Czas powstania ok 1897 r.	3. Miejscowość MIERZYNÓW
		4. Adres Mierzynów 21 nr historyczny _____	
5. Przynależność administracyjna województwo sieradzkie gmina Rusiec		6. Poprzednie nazwy miejscowości POL. DEŁHATÓŁ	
7. Przynależność administracyjna przed 1 VI 1975 województwo Łódzkie powiat Pajęczno		8. Właściciel i jego adres Bożena Szucka Mierzynów 21	
9. Użytkownik i jego adres Jw.		10. Rejestr zabytków Nr _____ data _____	

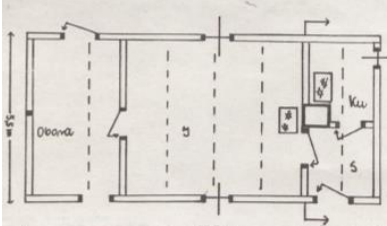
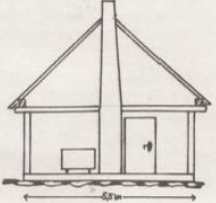
1. 4. Słabejka frontowa płał.

4:100

Mapa mił Mierzynów i okolicy (1:100 000)

oboraj, obora, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

Domy ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków – nieistniejący

OSRODEK DOKUMENTACJI ZABYTEKOW W WARSZAWIE KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKOW ARCHITECTURY I BUDOWNICTWA		A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z	Nr LÓDZKIE 2746
1. Opis BUDYNEK MIESZKALNY - (CHAŁUPA)		2. Czas powstania koniec XIX w	
3. Zdecid. rzad, arkadki, ryloncja, orientacja		3. Miejscowość MIERZYŃÓW	
			
4. Adres Mierzyńów 33 w hoteleczary		5. Przynależność administracyjna województwo sieradzkie gmina Rusiec	
		6. Poziemie nazwy miejscowości	
		7. Przynależność administracyjna przed 1 VI 1975 województwo Łódzkie powiat Pajęczno	
8. Właściciel i jego adres Jadwiga Zając Mierzyńów 33		9. Użytkownik i jego adres j.w.	
10. Rejestr zabytków Nr _____ data _____			

• Aktualizacja Gminnej ewidencji zabytków

Należy przeprowadzić aktualizację gminnej ewidencji zabytków w celu identyfikacji obiektów zachowanych w krajobrazie kulturowym gminy Rusiec. Zaktualizowana Ewidencja Gminna powinna zostać przyjęta Zarządzeniem Wójta Gminy Rusiec.

• Przeprowadzenie kwerendy archiwalnej dotyczącej cmentarzy różnych wyznań

W celu dokumentowania wielokulturowości Gminy Rusiec należy przeprowadzić kwerendę archiwalną, czyli analizę dokumentacji historycznej cmentarzy różnych wyznań, które funkcjonowały na terenie Gminy.

Województwo ŁÓDZKIE		KARTA CMENTARZA		Nr 7237 N
1. Miejscowość KORABLEW	6. Nazwa cmentarza (ew. nazwa dawną) cmentarz ewangelicki	13. Najstarszy znany nagrobek (data) 1. Edmund Julius Gintner, 1905	15. Obrysy oznaczenia historycznym lub osób szczególnie zasłużonym brak	
2. Gmina RUSIEC	7. Cmentarz dawny ☒ X nowy (po 1945 r.) ☐ 4	14. Istniejąca dokumentacja cmentarza i miejsce jej przechowywania Plan aktualny - brak Plan dawny - brak		
3. Adres cmentarza KORABLEW	8. Data założenia 2 poł. XIX w.	16. Istniejące materiały archiwalne - brak		
4. Poprzednie nazwy miejscowości KORABLEW	9. Przynależność wyznaniowa: obecna - dawna - ewangelicko-lut. -	17. Uwagi użytkownika		
5. (Nie) czyny ew. postawę zamknięcia	10. Powierzchnia w ha: ogólna - ok. 0,15 właśc. -			
11. Położenie cmentarza 150 m. na pld.-zach. od zabudowy wiejskiej i drogi gruntowej, na wzniesieniu w terenie lekko	12. Uwagi Tex. Org. Adm. Państwowej	16. Bibliografia brak		

Karta ewidencji wojewódzkiej cmentarza w Karolewie

Lokalizacja cmentarza w Karolewie

Nagrobek na cmentarzu w Karolewie

Teren cmentarza w Karolewie

• **Ochrona budownictwa drewnianego Gminy Rusiec**

W ewidencji zabytków powinny być zamieszczane obiekty świadczące o specyfice obszarów, gdyż jest to jedyny sposób ochrony zabytków „znikających” z krajobrazu Gminy Rusiec. Charakterystyczne budownictwo architektury drewnianej powinno być stale monitorowane, co wiąże się z wykonywaniem aktualnej dokumentacji fotograficznej.

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW				29/1835
1. OBIEKT Dom nr 12a		3. MATERIAŁ drewniane		5. MIEJSCOWOŚĆ Kurówek Prądzewski
2. OBECNA FUNKCJA Budynek mieszkalny		4. DATOWANIE Lata 30 XX w.		6. GMINA Rusiec
21. FOTOGRAFIA		7. POWIAT bełchatowski		8. WOJEWÓDZTWO łódzkie
		9. KOD POCZTOWY 97-438		10. ADRES 12a
		11. LOKALIZACJA		12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obszaru AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości
		13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI Prądzew 1098 obręb		14. WŁASNOŚĆ prywatna
		15. RODZAJ UŻYTKOWANIA mieszkalne		16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego Inne
17. STAN ZACHOWANIA zaniedbany		19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-23	
18. RODZAJE ZAGROZEŃ				

Dom drewniany Gmina Rusiec

- **Upowszechnianie informacji o zabytkach Gminy Rusiec i zamieszczenie informacji zawartych w kartach Gminnej Ewidencji Zabytków na stronie internetowej**

W celu upowszechniania dziedzictwa kulturowego Gminy Rusiec zostaną podjęte działania w celu zamieszczenia na stronie internetowej Gminy informacji o zabytkach Gminy Rusiec. Na stronach internetowych zawarte zostaną najistotniejsze dane o obiektach z terenu Gminy. Nastąpi udostępnienie informacji zawartych w opracowanych kartach ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków.

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW				52/1835
1. OBIEKT Dom nr 6			5. MIEJSCOWOŚĆ Wola Wiązowa	
2. OBECNA FUNKCJA Budynek mieszkalny	3. MATERIAŁ drewniane	4. DATOWANIE Lata 20 XX w.	6. GMINA Rusiec	
21. FOTOGRAFIA 			7. POWIAT belchatowski	
			8. WOJEWÓDZTWO łódzkie	
			9. KOD POCZTOWY 97-438	
			10. ADRES 6	
			11. LOKALIZACJA	
			12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA Nr obrotu AZP Nr stanowiska na obszarze AZP Nr stanowiska w miejscowości	
			13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI 29 obręb Wola Wiązowa	
			14. WŁASNOŚĆ prywatna	
			15. RODZAJ UŻYTKOWANIA mieszkalne	
			16. INFORMACJA O OCHRONIE Nr i data wpisu do rejestru zabytków	
Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego				
Imię				
18. RODZAJE ZAGROZEŃ				
17. STAN ZACHOWANIA dobry	19. WPISUJĄCY DANE Marek Łopata	20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI 2009-06-24		

Karta Gminnej ewidencji zabytków

- **Renowacja i umiejscowienie pomnika Marszałak Józefa Piłsudskiego w Woli Wiązowej**

Pomnik Marszałka Józefa Piłsudskiego przez przypadek odkopali strażacy z OSP, którzy prowadzili prace na placu. Roboty wstrzymano, zawiadomiono konserwatora zabytków. I od razu zaczęto szukać świadków, którzy pamiętają wydarzenia z 11 listopada 1938 roku w Woli Wiązowej. Obecnie pomnik jest zabezpieczony i czeka na renowację.

Pomnik Marszałka Józefa Piłsudskiego

DZIAŁANIE 2

Kreowanie poczucia tożsamości regionalnej

Kształtowanie poczucia tożsamości regionalnej z całą pewnością wpłynie na zacieśnianie więzi społeczności lokalnej i poczucia własnej wartości. Gmina Rusiec na kanwie bogatej historii i tradycji może kultywować swoje walory niematerialne i wartości materialne.

Zadania

- **Organizacja imprez o charakterze kulturowym**

Gmina Rusiec organizuje lub jest współorganizatorem imprez o charakterze kulturowym. Ten rodzaj imprezy powinien być w dalszym ciągu podtrzymywany i promowany, prowadzi bowiem do propagowania historii regionu.

Imprezy o charakterze kulturowym – przegląd kolęd i pastorałek

- **Promocja imprez o charakterze kulturowym**

Organizacja imprez kulturowo – folklorystycznych takich jak np. festyny, festiwale, zawody, koncerty, odpusty, powoduje zwiększenie identyfikacji mieszkańców z kulturą regionu. Udział twórców i artystów powoduje rozwój rzemiosła ludowego i wzmocnienie piotrkowskiego podregionu etnograficznego. Odbywające się imprezy będą silnie promowane na terenie Gminy Rusiec, Województwa i Kraju.

Na omawianym terenie organizowane są m. in. Dożynki i Gminne Dni Strażaka, Gminne Zawody sportowo – pożarnicze, Piknik Motocyklowy, Warsztaty kulinarne, Festyny Sołeckie, Świętojański powitanie lata, Dni Seniora – wydarzenie, podczas którego odbywają się koncerty oraz spektakle promujące lokalne dziedzictwo kulturowe.

Dożynki Gminne

Dni Seniora

- **Kreowanie wizerunku i folkloru Gminy Rusiec**

Promowanie folkloru odbywa się m. in. podczas Dożynek Gminnych i innych imprez lokalnych. Również Gminny Ośrodek Kultury upowszechnia lokalne dziedzictwo organizując warsztaty i spotkania, podczas których są robione tradycyjne wyroby ludowe. Należy promować twórczość wszystkich twórców ludowych z terenu gminy.

Dożynki Gminne

Warsztaty rękodzieła

- **Promocja Rusieckiej Orkiestry Dętej**

Amatorskiej Orkiestry Dętej im. Karola Namysłowskiego w Ruścu prowadzi działalność od 60 lat. Członkowie zespołu zostali uhonorowani odznakami za wysługę lat, przyznanymi przez Prezydium Zarządu Oddziału Gminnego w Ruścu.

Rusiecka Orkiestra

- **Wpisanie specjałów lokalnych na Ministerialną listę krajowych produktów regionalnych i promocja specjałów regionalnych**

Produkty regionalne decydują o kolorycie, odrębności i specyfice wyodrębnionego obszaru stanowiąc jego bogactwo kultury kulinarnej, dlatego należy prowadzić działania w celu wpisania specjałów lokalnych na Listę Produktów Tradycyjnych.

łódzkie smakuje [®]

produkty tradycyjne

Marszałek Województwa Łódzkiego zaprasza do dołączenia do grona 150 produktów tradycyjnych promujących region łódzki

Złóż wniosek o wpis na LPT już teraz:
Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego
Departament Rolnictwa i Ochrony Środowiska
al. Piłsudskiego 8, 90-051 Łódź

Informacje dostępne na:
www.lodzkie.pl/rolnictwo
Zapraszamy do kontaktu:
+48/ 42 291 97 67

- **Edukacja regionalna mieszkańców**

Zachowanie i propagowanie dziedzictwa winno odbywać się przy współdziałaniu społeczności regionalnej. Dlatego trzeba podjąć działania w celu propagowania wiedzy o zabytkach i zasadach ochrony. Należy umacniać w mieszkańcach Gminy Rusiec poczucie tożsamości poprzez identyfikowanie specyfiki i odrębności regionalnej. Szczególną uwagę należy zwrócić na edukację w zakresie dziedzictwa kulturowego począwszy od szkół, gdzie dzieci i młodzież trzeba zachęcać do poznawania historii swojego regionu. Kolejną ważną grupą, do której należy kierować te działania są właściciele i użytkownicy zabytków.

Obecnie edukację regionalną prowadzą m. in. szkoły, Gminny Dom Kultury oraz Lokalna Grupa Działania "Kraina Wielkiego Łuku Warty". Ważną inicjatywą są prowadzone konkursy, warsztaty, odczyty i prelekcje, lekcje edukacji lokalnej, wystawy, prowadzona działalność wydawnicza i udostępniana na stronach WWW.

Upowszechnianie krajobrazu na stronach WWW

Upowszechnianie dziedzictwa niematerialnego na stronach WWW

- **Organizacja konkursu na Dekorację Dożynkową**

W gminie Rusiec cyklicznie odbywa się konkurs na najciekawszą dekorację dożynkową. Biorą w nim udział m. in. sołectwa: Andrzejów, Aleksandrów, Dąbrowa Rusiecka, Dęby Wolskie, Jastrzębice, Krasowa, Prądzew, Wincentów oraz Zalasy.

Konkurs na Dekorację Dożynkową

- **Organizacja konkursów związanych z dziedzictwem kulinarnym m.in. „FESTIWALU SMAKÓW” i „BITWA REGIONÓW”**

GOK w Ruścu organizuje „FESTIWAL SMAKÓW”. W wydarzenie włączają się koła gospodyń wiejskich (KGW Antonina, Kgw Jastrzębice, KGW Korablew, KGW Kuźnica, KGW Pawłów, KGW Prądzew, KGW Zakurowie, KGW Wincentów, KGW „Wiązowianki”, KGW w Zalasach, KGW Rusiec „Kreatywne”, KGW Dąbrowianki z Dąbrowy Rusieckiej). oraz Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów z terenu gminy Rusiec. Festiwal stanowi prawdziwą ucztą dla podniebienia.

Gmina Rusie jest również organizatorem Pikniku z produktem polskim”, będącego etapem konkursu kulinarnego dla powiatu bełchatowskiego pn.: „Bitwa Regionów”.

Koło Gospodyń na „Festiwalu Smaków:

Koło Gospodyń Wiejskich na „Bitwie Regionów”

- **Współorganizacja kolędowania w Kościele i Gminnym Ośrodku Kultury**

Cyklicznie organizowany koncert kolęd w zabytkowym kościele i Gminnym Ośrodku Kultury.

Koncert kolęd

Działanie 3

Rozwój turystyki kulturowej w oparciu o walory kulturowe i historię obszaru

Rozwój turystyki w oparciu o zabytki pozwoli na ożywienie omawianego obszaru, zwiększy miejsca pracy i wpłynie na rozwój gospodarczy Gminy Rusiec. W obecnych procedurach wykorzystanie zabytków na potrzeby turystyczne, edukacyjne i społeczne jest wymogiem w staraniu się o dotacje finansowe.

Zadania

- **Działania Kół Gospodyń Wiejskich, Gminnego Domu Kultury, Stowarzyszenia Seniorów w celu upowszechniania dziedzictwa kulturowego Gminy Rusiec m. in podczas Dożynek Gminnych**

Gminny Dom Kultury, KGW, Stowarzyszenie Seniorów prowadzą szereg działań promujących i upowszechniających dziedzictwo kulturowe Gminy Rusiec. Prowadzą oni szereg działań związanych z koordynowaniem rozwoju produktów turystycznych i promowaniem dziedzictwa materialnego i niematerialnego.

Udział Orkiestry Dętej podczas Dożynek Gminnych

- **Gmina Rusiec - lider tradycji młynarskich**

W czerwcu na terenie Stada Ogierów w Bogusławicach odbywają się Zawody Ogólnopolskie Dzieci i Młodzieży w Skokach przez Przeszkody skupiające liczną publiczność oraz wywołujące duże zainteresowanie ogólnopolskiej społeczności jeździeckiej. Przedsięwzięcie jest adresowane do miłośników koni, amatorów jeździectwa oraz lokalnej społeczności. Organizatorami imprezy jest Stado Ogierów w Bogusławicach oraz Stowarzyszenie Napoleońska Zagroda.

- **Promowanie zasobów dziedzictwa kulturowego Gminy Rusiec**

Niezmiernie istotną rolę w zakresie promocji dziedzictwa Gminy Rusiec odgrywa zamieszczanie na stronach WWW zasobów Gminy.

Strony WWW gminy Rusiec

Zdjęcia lotnicze promujące dziedzictwo Gminy Rusiec”

9.WSKAZANIA DO DOKUMENTÓW WYŻSZEGO RZĘDU

Rekomendacje do wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami wynikające z opracowanego Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rusiec

Wnioskuje się o uwzględnienie w wojewódzkim programie opieki na zabytkami:

- 1) rewitalizacji historycznego układu przestrzennego miejscowości Rusiec;
- 2) propozycji ewentualnego i utworzenia parku kulturowego:
 - w obrębie historycznego układu przestrzennego Ruśca,
- 3) rewaloryzacji obiektów cennych zespołów:
 - kościoła w Ruścu,
 - kościoła w Woli Wiązowej;
- 4) konieczności wykonania zabezpieczeń przeciwpożarowych i przeciwwłamaniowych w obiektach zabytkowych:
 - rewaloryzacji założeń zieleni cmentarnej,
 - rewaloryzacji pomnika marszałka Józefa Piłsudskiego,
 - promocji produktów regionalnych,
 - promocji piotrkowskiego podregionu kulturowego;
- 5) szlaków kulturowych:
 - zabytków techniki kolejnictwa i młynarstwa;
- 6) rozwoju turystyki pielgrzymkowej w oparciu o cenne obiekty sakralne, z uwzględnieniem zabytkowych kościołów i kapliczek;
- 7) promocji tradycji lokalnych;

10. MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Obowiązującym wyznacznikiem sposobu finansowania opieki nad zabytkami są zasady, które zawiera Rozdział 7. ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2022 poz. 840). Nakładają one obowiązek finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku na osobę fizyczną, lub inną jednostkę organizacyjną w tym także na jednostki z sektora finansów publicznych, posiadające tytuł prawny do zabytku.

Zadania związane z opieką nad zabytkami mogą być finansowane, m.in. z następujących źródeł:

- z budżetu gminy finansowanie odbywa się w ramach przyznanej dotacji na prace zgodne z art. 81 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2022 poz. 840), lub dotyczy stanowisk archeologicznych odkrytych na terenie będącym własnością gminy;
- z budżetu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego w ramach przyznanej dotacji na prace zgodne z art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2022 poz. 840);
- z budżetu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prace, zgodne z art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2022 poz. 840.);
- z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w ramach dotacji przyznanej zgodnie z art.77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2022 poz. 840.) w oparciu o ogłaszane corocznie przez Ministerstwo aktualne programy;
- z dotacji unijnych;
- od fundacji;
- od osób fizycznych, prawnych, kościelnych.

Dotacje

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2022 poz. 840) dotacja może zostać udzielona osobie fizycznej, jednostce samorządu

terytorialnego lub innej jednostce organizacyjnej będącej właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub znajdującego się w gminnej ewidencji zabytków. Dotacja udzielana jest na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, planowanych do przeprowadzenia w roku złożenia wniosku lub następnym, bądź na zasadzie refundacji poniesionych już nakładów przed upływem 3 lat po wykonaniu prac.

Art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa szczegółowo wykaz działań, które mogą podlegać dofinansowaniu. Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować wyłącznie nakłady konieczne poniesione na przeprowadzenie następujących działań:

- sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
- przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
- wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami prawa budowlanego;
- sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
- zabezpieczenie, zachowanie i utwalenie substancji zabytku;
- stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
- odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
- odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
- wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
- uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych;
- działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
- zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w Gminnej Ewidencji Zabytków;
- zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Standardowo, dotacja udzielana jest w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie powyższych działań. Natomiast wysokość dotacji może zostać zwiększona, nawet do 100% nakładów koniecznych, w przypadku, jeżeli:

- zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową,
- wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem, technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych,
- stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych.

Jednocześnie, łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków,

udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy lub samorządu województwa, nie może przekraczać wysokości 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego dysponuje instrumentami finansującymi działania związane z ochroną dziedzictwa kulturowego na mocy przyjętych rozwiązań wynikających z „Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020”. Jednym z trzech instrumentów wdrażania przyjętych celów częściowych są Narodowe Programy Kultury, w tym Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego”.

Określony jest on poprzez podprogramy, priorytety i działania, które MKiDN realizuje w corocznie ogłaszanych programach.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego co roku ogłasza programy, w ramach których można się ubiegać o dofinansowanie projektów związanych z ochroną zabytków. Mimo, że są one ogłaszane każdego roku, zakres merytoryczny i tematyczny w poszczególnych latach zasadniczo nie ulegał zmianie.

Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Właściciel zabytków – osoby fizyczne lub jednostki organizacyjne posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego, finansują prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane. Działania te wchodzi w zakres sprawowanej przez właścicieli opieki i ochrony nad zabytkiem, polegającej w szczególności na zabezpieczeniu i utrzymaniu zabytku wraz z otoczeniem w jak najlepszym stanie zgodnie z zapisami ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami. Właściciele mają prawo i możliwość pozyskiwania funduszy na dofinansowanie prac przy zabytkach ze źródeł publicznych krajowych (budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego), zagranicznych (fundusze Unii Europejskiej) oraz innych, w tym prywatnych (np. od osób fizycznych i prawnych, organizacji pozarządowych). Poniżej zaprezentowano możliwości finansowania opieki nad zabytkami, wskazując najważniejsze źródła pozyskiwania funduszy na ten cel.

Finansowanie działań należy opierać na środkach własnych oraz możliwych dofinansowaniach ze strony Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (projekty resortowe – priorytety), Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Województwa Łódzkiego (prace konserwatorskie przy zabytkach nieruchomych i ruchomych, wpisanych do rejestru zabytków). Optymalnym rozwiązaniem jest przeniesienie części ciężaru finansowania działań z zakresu ochrony zabytków na inwestorów indywidualnych (np. adaptacja dla potrzeb komercyjnych historycznych budynków, przy zachowaniu formy i detalu historycznego). Ponadto źródłami finansowania działań mogą być fundusze regionalne i krajowe.

ŹRÓDŁA PUBLICZNE - ŚRODKI KRAJOWE

Budżet państwa: Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków – Istotą funkcjonowania państwowego funduszu celowego jest ratowanie najbardziej zagrożonych zabytków.

Ochrona zabytków – Celem programu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne. Osoby fizyczne są uprawnione do składania wniosków w tym programie. Kluczowe dla realizacji celów programu są zadania prowadzące do zabezpieczenia, zachowania i utrwalenia substancji zabytku, w ramach programu dofinansowania nie mogą zaś uzyskać projekty zakładające adaptację, przebudowę obiektów zabytkowych lub ich

znaczącą rekonstrukcję. Duży nacisk kładziony będzie na dofinansowanie prac przy obiektach najbardziej zagrożonych oraz zabytkach najcenniejszych – wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO, uznanych za Pomniki Historii oraz tych, posiadających wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Istotnym celem programu jest również zwrócenie uwagi na obiekty, mające szczególne znaczenie dla dziedzictwa kulturowego – zarówno w kontekście ogólnoświatowym, jak lokalnym, gdzie pełnią ważną rolę nośnika historii i tradycji.

Kluczowym efektem działań realizowanych w ramach programu winno być stworzenie trwałych podstaw dla harmonijnego funkcjonowania obiektów zabytkowych we współczesnym, podlegającym dynamicznym, nierzadko nieodwracalnym zmianom otoczeniu. Dzięki realizacji nakreślonych wyżej celów obiekty zabytkowe, zachowując status materialnych świadectw minionych wieków, pozostaną integralną, pełnoprawną częścią czasów obecnych i przyszłych.

Istotnym celem programu jest poprawa stanu instytucji kultury mieszczących się w zabytkowych siedzibach, których remonty ze względu na intensywność użytkowania są szczególnie potrzebne.

Kultura cyfrowa – Celem programu jest udostępnianie i umożliwianie ponownego wykorzystywania zasobów cyfrowych do celów popularyzacyjnych, edukacyjnych i naukowych, uwzględniające opracowanie i digitalizację zasobów dziedzictwa kulturowego.

Zwiększenie dostępności opracowanych i zdigitalizowanych zbiorów, przy zastosowaniu atrakcyjnych form ich prezentacji, także wykorzystujących możliwości nowoczesnych technologii, ma na celu przełamywanie barier w dostępie do dóbr kultury, w tym w dostępie do kultury dla osób z niepełnosprawnościami i wykluczonych cyfrowo. Prowadzenie działań edukacyjnych związanych z zasobami cyfrowymi ma służyć świadomemu i bezpiecznemu korzystaniu z nowych mediów oraz rozwojowi kompetencji odbiorczych związanych ze stymulowaniem działań twórczych obywateli w posługiwaniu się nimi. Istotnym celem programu jest zwiększenie dostępności do efektów realizowanych zadań osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym osobom z niepełnosprawnościami.

Ochrona zabytków archeologicznych – Celem programu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących rozpoznanie i dokumentację zasobów dziedzictwa archeologicznego oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych. Strategicznym celem Programu jest świadoma i zrównoważona ochrona dziedzictwa archeologicznego in situ, zgodna z normami międzynarodowymi, wskazanymi w Europejskiej konwencji o ochronie dziedzictwa archeologicznego (Konwencja Maltańska) i Międzynarodowej Karcie Ochrony i Zarządzania Dziedzictwem Archeologicznym ICOMOS (Karta Lozańska).

Program ma dwa cele szczegółowe. Pierwszym jest wzmocnienie instrumentów ochrony konserwatorskiej zasobu dziedzictwa archeologicznego wpisanego do rejestru zabytków poprzez lepsze rozpoznanie, analizę i dokumentację stanowisk archeologicznych z wykorzystaniem nowoczesnych metod badawczych, które dają szansę na weryfikację ustaleń naukowych z ograniczeniem do minimum działań destrukcyjnych. Konieczność podjęcia działań w tym zakresie wynika z ustaleń weryfikacji tego zasobu, przeprowadzonej w ramach Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022. Drugim celem szczegółowym Programu jest wspieranie działań mających na celu opracowanie i upowszechnienie wyników zakończonych już, często jeszcze w XX w., badań archeologicznych, które nie zostały dotychczas wprowadzone do obiegu naukowego. Upowszechnienie i wprowadzenie do obiegu naukowego pozyskanych w wyniku badań informacji o naszym dziedzictwie kulturowym jest warunkiem wykorzystania tych danych do jego ochrony i zachowania dla przyszłych pokoleń.

- Szczegółowe cele Programu będą realizowane poprzez dwie kategorie zadań: weryfikacja zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków, w przypadku, których ustalenia co do lokalizacji, zasięgu, chronologii i/lub funkcji nie mają wystarczających podstaw naukowych, zwłaszcza tych nieposiadających własnej formy terenowej;

- opracowanie i publikacja książkowa wyników badań archeologicznych, zwłaszcza tych zakończonych przed 2000 r.

Zasadniczym efektem działań finansowanych w ramach programu powinno być upowszechnienie w środowisku naukowym i konserwatorskim wyników przeprowadzonych dotychczas badań, a także przekazanie wojewódzkim konserwatorom zabytków dokumentacji niezbędnej do prowadzenia dalszych działań administracyjnych i konserwatorskich służących świadomej i zrównoważonej ochronie dziedzictwa. Równoległe działania te powinny rozwijać świadomość społeczną, zarówno jeśli chodzi o wartość dziedzictwa archeologicznego, jak i potrzebę jego zachowania i ochrony, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Wspieranie działań muzealnych – Celem programu jest wspieranie działalności w zakresie opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliami i księgozbiorami, a także prezentacji zbiorów w postaci atrakcyjnych poznawczo projektów wystawienniczych i wydawniczych.

Kultura ludowa i tradycyjna – Celem programu jest wspieranie zjawisk związanych ze spuścizną kultur tradycyjnych, transformacjami (przekształceniami i przemianami) poszczególnych elementów oraz współczesnymi kontekstami ich występowania. Strategicznym celem programu jest wspieranie zjawisk związanych z tradycjami funkcjonującymi na poziomie lokalnym, regionalnym i ogólnopolskim (oraz narodowym), które występują zarówno na obszarach wiejskich, jak i miejskich. Dofinansowywane są przedsięwzięcia związane ze spuścizną kultur tradycyjnych, transformacjami (przekształceniami i przemianami) poszczególnych ich elementów oraz współczesnymi kontekstami ich występowania, w tym odnoszącymi się także do kultur mniejszości narodowych i etnicznych oraz tradycji środowiskowych (w tym m.in. dotyczących folkloru dziecięcego i młodzieżowego). Inicjatywy te mają przyczyniać się do integracji członków społeczności, wśród których dane zjawiska funkcjonują i w ramach, których są przekazywane (transmitowane). Zadaniem programu jest wspieranie działań związanych z materialnym oraz niematerialnym wymiarem dziedzictwa kulturowego, co wpisuje się w założenia ratyfikowanej w 2011 roku przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji UNESCO z 2003 roku w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Szczególny nacisk w programie zostaje położony na projekty kompleksowe, integrujące zarówno nadawców – twórców depozytariuszy i nosicieli treści kultury wywodzących się ze społeczności lokalnych i regionalnych oraz profesjonalistów i znawców w swoich dziedzinach, jak i odbiorców (indywidualnych i zbiorowych). Istotne jest rejestrowanie, dokumentowanie i archiwizowanie materialnych i niematerialnych przejawów kultur tradycyjnych; tworzenie odpowiednich metod i narzędzi służących ich ochronie i upowszechnianiu; wypracowywanie i dzielenie się dobrymi praktykami oraz nawiązywanie interdyscyplinarnych i międzyśrodowiskowych kontaktów; wykorzystywanie wszelkich form i sposobów promocji podejmowanych działań, w tym tworzenie ogólnodostępnych repozytoriów związanych z zasobami kultur tradycyjnych i ich transformacjami. Ze względu na specyfikę programu szczególnie ważne dla realizacji jego celów będą zadania, dla których problematyka związana z kulturami tradycyjnymi (zarówno w aspekcie historycznym, jak i współczesnym) będzie punktem wyjścia do podjęcia działań na rzecz integracji społeczności lokalnych, co przyczynić się może do wzmocnienia tożsamości i budowania poczucia dumy z przejawów lokalnych i regionalnych kultur. Zakres programu został rozszerzony o zadania, związane z międzypokoleniowym przekazem unikatowej wiedzy i umiejętności kulturowych, adresowany do „mistrzów tradycji”, będących depozytariuszami wiedzy lokalnej i regionalnej. Zakres podejmowanych działań jest zgodny z założeniami Konwencji UNESCO z 2003 roku. Głównym celem tego trybu dofinansowania jest wspieranie procesu transmisji w obrębie danej wspólnoty kulturowej, przejawiającego się w bezpośrednim przekazie wiedzy, umiejętności, funkcji – ze szczególnym naciskiem na ich unikatowość bądź zagrożenie zanikiem. Istotnym jest przy tym czynnik in situ – przekaz winien odbywać się pomiędzy osobami wywodzącymi się z tej samej wspólnoty i kultury lokalnej, bądź możliwie najbliższej. Sposób przekazywania powinien odbywać się w jak najbardziej naturalny sposób, z uwzględnieniem lokalnie rozwijających się technik i sposobów transmisji, będących integralną częścią tradycji. O dofinansowanie mogą ubiegać się także przedstawiciele mniejszości narodowych, etnicznych i wyznaniowych, których kultura lokalna stanowi integralną część niematerialnego dziedzictwa kulturowego Polski.

Najbardziej pożądanym efektem programu ma być wypracowanie wzorców ochrony oraz twórczego inspirowania się elementami kultur tradycyjnych zarówno w wymiarze materialnym jak i niematerialnym, z uwzględnieniem społecznego kontekstu ich funkcjonowania.

Miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju – Celem programu jest wspieranie samorządów w zapewnianiu stabilnej opieki nad najważniejszymi miejscami pamięci, stanowiącymi materialne świadectwo wydarzeń kluczowych dla narodowej tożsamości.

Fundusz kościelny

Celem jest wspieranie działań takich jak konserwacja i remonty obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej z dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Dotacją mogą być objęte podstawowe prace zabezpieczające obiekt: remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie, odgrzybianie, izolacja, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej.

Fundusz Termomodernizacji i Remontów

Celem rządowego programu wsparcia remontów i termomodernizacji jest poprawa stanu technicznego istniejących zasobów mieszkaniowych, ze szczególnym uwzględnieniem ich termomodernizacji. Fundusz może być wykorzystany dla poprawy stanu technicznego budynków komunalnych objętych ochroną konserwatorską.

DOTACJE NA POZIOMIE WOJEWÓDZTWA

Zarząd Województwa Łódzkiego ogłasza konkursy na udzielenie dotacji na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków województwa łódzkiego. O dofinansowanie może się ubiegać każdy, kto posiada tytuł prawny do zabytku wpisanego do rejestru zabytków województwa łódzkiego. Dotacja z budżetu województwa łódzkiego na wykonanie prac przy zabytku może być udzielona w wysokości do 50% całkowitej wartości planowanego zadania, w szczególnie uzasadnionych przypadkach - do 100%, przy czym maksymalna wnioskowana kwota dotacji nie może być większa niż 100 tys. złotych.

Środki województwa łódzkiego

Budżet Województwa Łódzkiego

W województwie łódzkim sprawę ustalenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków określa Uchwała Nr II/36/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 18 grudnia 2018 r. W regulaminie określający zasady i tryb udzielania oraz rozliczania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków województwa łódzkiego stwierdzono, że „Celem przyznania dotacji jest poprawa stanu zachowania dziedzictwa kulturowego w województwie łódzkim i promowanie jego walorów wśród mieszkańców oraz udostępnianie zabytków na cele publiczne.”

Dotacja z budżetu Województwa Łódzkiego na wykonanie prac lub robót budowlanych przy jednym i tym samym zabytku może być udzielona w wysokości do 50% ogółu nakładów na te prace lub roboty. Jeżeli zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych albo gdy sytuacja wymaga niezwłocznego podjęcia prac lub robót budowlanych przy zabytku, dotacja może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót budowlanych. Dotacje mogą być udzielane na wykonanie prac lub robót budowlanych przy zabytku nieruchomym, ruchomym lub archeologicznym, jeżeli zabytek ten łącznie spełnia następujące kryteria: jest wpisany do rejestru zabytków województwa łódzkiego; znajduje się na stałe w granicach administracyjnych województwa łódzkiego; posiada duże znaczenie dla dziedzictwa kulturowego województwa

łódzkiego, ze szczególnym uwzględnieniem jego wartości historycznej, naukowej lub artystycznej oraz dostępności na potrzeby społeczne, turystyczne, kulturalne lub edukacyjne. O dotację może ubiegać się każdy podmiot posiadający tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, ograniczonego prawa rzeczowego, trwałego zarządu albo stosunku zobowiązaniowego. Wysokość środków przeznaczonych na dotację ustalana jest corocznie w budżecie województwa.

„Mała architektura zabytkowa”

Zarząd Województwa Łódzkiego ogłasza nabory do programu, w ramach którego przeznaczono 300 tys. zł na prace przy tzw. małej architekturze.

Do konkursu mogą zostać zgłoszone obiekty małej architektury zabytkowej wpisane do rejestru zabytków województwa łódzkiego lub ujęte w gminnej ewidencji zabytków z obszaru województwa. Mogą to być: kapliczki, krzyże przydrożne, figury, pomniki, posągi, wodotryski, kolumny, a także inne obiekty zaliczające się do architektury ogrodowej.

O dotację może się starać każdy, pod warunkiem, że właściciele zabytku wyrażają zgodę na remont.

Uzyskana pomoc finansowa może zostać przeznaczona na konserwację, odrestaurowanie zabytku oraz uporządkowanie i zagospodarowanie jego otoczenia.

Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków

Celem jest dotowanie prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach wpisanych na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz na prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków usytuowanych na terenie województwa łódzkiego.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Celem Funduszu jest dofinansowanie zadań dotyczących realizacji przedsięwzięć związanych z edukacją ekologiczną, ochroną przyrody i krajobrazu, ochroną powietrza, gospodarką odpadami i ochroną powierzchni ziemi oraz zasobów wodnych, badaniami naukowymi, a także monitoringiem środowiska.

DOTACJE NA POZIOMIE GMINY

Zgodnie z art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2022 poz. 559 z późn. zm.) finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach jest zadaniem własnym gminy.

Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest ponadto jej zadaniem własnym

Środki organów stanowiących gminy

Zasady udzielania dotacji określają uchwały organów w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Dotacja może zostać udzielona do wysokości 50% nakładów koniecznych na wykonanie przez wykonawcę prac lub robót budowlanych przy zabytku, które wykonawca wykona w roku następującym po złożeniu wniosku o udzielenie dotacji. Łączną kwotę dotacji w danym roku budżetowym określa uchwała budżetowa.

Rada może podjąć uchwałę w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków niestanowiących własności Gminy, sposobu ich rozliczania i kontroli wykonywania zleconych zadań.

ŹRÓDŁA PUBLICZNE - ŚRODKI ZAGRANICZNE

Poza podstawowymi źródłami finansowania jakimi są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów samorządów, finansowanie ochrony zabytków odbywa się również przy znaczącym udziale funduszy pochodzących z Unii Europejskiej na poziomie krajowym i wojewódzkim.

Konkurs „Zabytek Zadbany”

Właściciele, posiadacze i zarządcy obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, po wykonaniu ich rewitalizacji mogą brać udział w konkursie „Zabytek Zadbany”. Ocenie Jury podlega jakość i zakres prac konserwatorskich, restauratorskich lub budowlanych, a także wykonane rewitalizacje zabytków architektury. „Zabytek Zadbany” to doroczny konkurs ogłaszany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pod nadzorem Generalnego Konserwatora Zabytków. Od 2011 roku za przebieg konkursu odpowiada Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Konkurs stawia sobie za cel upowszechnianie najlepszych przykładów właściwego utrzymania i zagospodarowania obiektów. Dodatkowo niesie walor edukacyjny poprzez popularyzację wiedzy dotyczącej właściwego postępowania z zabytkami architektury w trakcie ich użytkowania oraz prowadzonych remontów i adaptacji. Celem konkursu jest również promowanie właściwego użytkowania zabytkowych obiektów, ochrony „substancji zabytkowej” podczas wykonywanych remontów, utrzymanie estetycznego wyglądu budowli wraz z otoczeniem, które nierzadko także wpisane jest do rejestru zabytków.

Obiekty można zgłaszać w 6 kategoriach:

- 1) Utrwalenie wartości zabytkowej obiektu.
- 2) Rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu (w tym założenia dworskie i pałacowe).
- 3) Adaptacja obiektów zabytkowych.
- 4) Architektura i budownictwo drewniane.
- 5) Architektura przemysłowa i budownictwo inżynieryjne.
- 6) Kategoria specjalna: właściwe użytkowanie i stała opieka nad zabytkiem.

Dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru ze środków w dyspozycji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego -realizowane są głównie z:

Programu „Dziedzictwo kulturowe” priorytet „Ochrona zabytków”.

W jego ramach finansowane zadania z zakresu kultury, które corocznie ogłasza (od 2005 r.) Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz organizuje Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Edukacja kulturalna

Celem programu jest wspieranie zadań z zakresu edukacji kulturalnej, ważnych dla rozwoju kapitału społecznego. Wsparcie finansowe kierowane będzie do projektów, obejmujących działania edukacyjno-animacyjne, stymulujące kreatywność i aktywizujące twórczo uczestników reprezentujących wszystkie grupy wiekowe i społeczne. Zasadniczym celem programu jest wspieranie zadań o charakterze niekomercyjnym.

Priorytetowo traktowane będą projekty o wysokiej wartości edukacyjnej i artystycznej, wykraczające poza podstawową działalność statutową wnioskodawców. Zadania powinny wyróżniać się oryginalną, spójną koncepcją, uwzględniającą potrzeby docelowych grup odbiorców. Ważne jest, aby działania prowadzone były w sposób umożliwiający uczestnikom rozwijanie zdolności, umiejętności i wiedzy. Istotna jest zatem forma realizacji przedsięwzięć oparta na interakcji, wykorzystująca odpowiednie metody i narzędzia edukacyjne, np. eksperymenty artystyczne, nowe technologie i media.

Jednym z głównych założeń programu jest wspieranie zadań umożliwiających uczestnictwo oraz integrację przedstawicieli różnych grup społecznych i wiekowych, a także zwiększenie dostępności do efektów realizowanych zadań osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym osobom z niepełnosprawnościami.

Istotne jest też nawiązywanie współpracy z innymi podmiotami – szkołami, instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi i placówkami opiekuńczymi, której efektem będzie tworzenie spójnej oferty edukacyjnej i kulturalnej. W tym kontekście istotne dla realizacji celów programu będzie wsparcie dla form działalności, których skuteczność została potwierdzona zarówno w rodzimej, jak i zagranicznej praktyce, wśród których wymienić należy działania, skierowane do osób dorosłych, realizowane w formule tzw. „uniwersytetów ludowych”.

Najważniejszym rezultatem zadań wspieranych w ramach programu powinno być podniesienie poziomu kompetencji artystycznych kulturowych i twórczych ich uczestników oraz kształtowanie poczucia, że kultura jest nieodzownym elementem rozwoju osobistego i społecznego. Ważne jest również zachęcenie autorów przedsięwzięć kulturalnych do stałego podnoszenia jakości działań oraz korzystania z nieszablonowych rozwiązań edukacyjnych i artystycznych.

Infrastruktura kultury

Strategicznym celem programu jest zatem stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury instytucji kultury, a także innych podmiotów działających w tym obszarze. Katalog działań programu, obejmujący prace budowlane, zakup wyposażenia niezbędnego dla realizacji celów statutowych, czy sporządzanie dokumentacji technicznej, daje możliwość finansowania zadań generujących istotne zmiany jakościowe, w zakresie sprawności i efektywności funkcjonowania zaplecza materialno-technicznego, podmiotów objętych programem.

Ze względu na zróżnicowany stan infrastruktury w tym sektorze założenia programu dopuszczają finansowanie różnorodnych zadań. Szczególnie istotne są: poprawa stanu infrastruktury kultury zwiększająca dostęp do oferty kulturalnej i podnosząca jej atrakcyjność, działania przyczyniające się do faktycznego zwiększenia potencjału instytucji kultury, dostosowanie do standardów europejskich, wzrost konkurencyjności podmiotu, wzmocnienie działalności o charakterze ponadregionalnym, a także wzmocnienie infrastruktury podmiotów realizujących zadania z zakresu edukacji kulturalnej. Konieczne jest także wspieranie zadań o charakterze interwencyjnym, likwidujących skutki zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych lub związanych z prowadzeniem wieloletnich inwestycji, wdrażaniem działań zapewniających niezbędne warunki do prowadzenia działalności kulturalnej.

Istotnym celem programu jest zwiększenie dostępności do efektów realizowanych zadań osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym osobom z niepełnosprawnościami.

Kultura dostępna

Strategicznym celem programu jest wspieranie zadań służących ułatwieniu dostępu do kultury, skierowanych do szerokiego grona odbiorców i sprzyjających integracji społecznej. Działania te powinny służyć osiągnięciu realnych, systemowych i długofalowych efektów w niwelowaniu barier w dostępie do kultury w wymiarach: przestrzennym, ekonomicznym, społeczno-mentalnym i kompetencyjnym ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób z miejscowości pozbawionych bezpośredniego dostępu do narodowych zasobów dóbr kultury, instytucji kultury oraz instytucji artystycznych.

Ważnym aspektem jest uwzględnienie potrzeb osób mających utrudniony dostęp do kultury i niezaangażowanych w życie kulturalne. Podejmowane działania powinny stwarzać warunki do włączania i współdziałania przedstawicieli różnych grup społecznych w życiu kulturalnym, zdobywania pozytywnych doświadczeń w kontakcie z kulturą oraz budowaniu kompetencji odbiorców kultury.

Ważnym założeniem programu jest umożliwianie uczestnictwa oraz integracji społecznej przedstawicieli różnych grup społecznych, m.in.: dzieci i młodzieży szkolnej, osób starszych, a także wsparcie dla zadań zapewniających dostępność do efektów realizowanych zadań osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym osobom z niepełnosprawnościami.

Program Promesa dla Kultury

Strategicznym celem programu jest zwiększenie efektywności wykorzystania funduszy europejskich na rzecz rozwoju kultury poprzez zapewnienie środków na dofinansowanie tzw. wkładu własnego dla zadań realizowanych przy udziale programów europejskich, a także poprzez dofinansowanie kosztów niekwalifikowanych związanych bezpośrednio z celami kulturalnymi ujętych w umowie o dofinansowanie ze środków europejskich. Katalog działań realizujących cele programu, obejmuje zarówno działania inwestycyjne, jak i tzw. projekty „miękkie”, realizujące najistotniejsze dla rozwoju kultury cele artystyczne i edukacyjne.

W zakresie projektów inwestycyjnych preferowane będą zamierzenia kompleksowe i gwarantujące zwiększenie dostępu do kultury. Dofinansowanie w ramach programu otrzymać mogą także projekty o znacznie mniejszym zasięgu, lecz ważne dla lokalnych społeczności. Preferowane będą zadania, których realizacja wpływa w sposób znaczący na dostępność do kultury na danym obszarze, jak również angażujące różnorodne grupy społeczne.

W odniesieniu do projektów „miękkich” preferowane będą projekty wspierające międzynarodową współpracę artystów, jak również projekty służące budowie kompetencji i konkurencyjności sektora kultury oraz projekty mające na celu zwiększenie dostępu do kultury.

Ulga na zabytki

Ulga na zabytki pozwala na odliczenie od podstawy opodatkowania: 50% kwoty poniesionych wydatków na wpłaty na fundusz remontowy oraz na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane dotyczące zabytku (wpisanego do rejestru zabytków lub znajdującego się w ewidencji zabytków), wydatku na nabycie zabytku wpisanego do rejestru zabytków, nie więcej niż kwota odpowiadająca iloczynowi 500 zł i liczby metrów kwadratowych powierzchni użytkowej tego zabytku; limit odliczenia na wszystkie inwestycje podatnika z tego tytułu nie może przekroczyć 500 000 zł.

Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej EWT

Zostały opracowane trzy typy programów: transgranicznych, transnarodowych i międzyregionalnego na lata 2021-2027 (Interreg). Zasadniczą różnicą między trzema typami współpracy jest zakres terytorialny, w ramach którego można realizować wspólne przedsięwzięcia: – obszary przylegające do granic państwowych, w przypadku programów współpracy transgranicznej. Programy transgraniczne służą przede wszystkim budowaniu więzi łączących społeczności po obu stronach granicy. Ich realizacja ma na celu wzmocnienie współpracy poprzez wzrost liczby wspólnych inicjatyw dotyczących między innymi ochrony środowiska, rozbudowy infrastruktury, wymiany kulturalnej, czy wzajemnych kontaktów młodzieży, – duże zgrupowania europejskich regionów z kilku lub kilkunastu państw w ramach programów współpracy transnarodowej, – wszystkie regiony UE w zakresie współpracy międzyregionalnej. Projekty, oparte na współpracy z partnerami zagranicznymi, mogą dotyczyć między innymi kultury, sztuki, turystyki i promocji regionu.

Kreatywna Europa

Kreatywna Europa to nowy program Unii Europejskiej oferujący wsparcie finansowe dla sektorów audiowizualnych, kultury i kreatywnych. Program ten jest realizowany w latach 2021-2027 i zawiera podobnie, jak w poprzedniej edycji komponenty: MEDIA, KULTURA i część międzysektorową z nowym instrumentem finansowym. Nowe priorytety, które pojawiają się w Kreatywnej Europie, wynikają z analizy obecnej sytuacji sektorów kultury w Europie i problemów, jakie napotykają europejscy artyści. Są to przede wszystkim: budowanie kompetencji sektorów kultury i kreatywnych do skutecznego działania na poziomie ponadnarodowym oraz strategiczne budowanie i rozwój publiczności dla odbioru europejskich dzieł i zwiększanie dostępu do kultury.

Komponent Kultura jest częścią programu Kreatywna Europa skierowaną do instytucji, organizacji i innych podmiotów działających w sektorach kultury i kreatywnych. Jego celem jest promocja europejskiej kultury i sztuki, zwiększanie mobilności artystów i dzieł europejskich, budowanie współpracy kulturalnej na poziomie ponadnarodowym, rozwijanie europejskiej publiczności oraz dostosowywanie sektorów kultury i kreatywnych do technologii cyfrowych i wdrażania innowacji.

Program Europa dla Obywateli 2021-2027

Ta propozycja jest kolejnym programem wspólnotowym skierowanym na realizację „miękkich” działań projektowych między innymi w tematyce dziedzictwa kulturowego, którego celem jest zwiększenie świadomości obywateli o historii i integracji europejskiej oraz pomoc w lepszym zrozumieniu polityki UE i jej wpływu na życie codzienne obywateli państw członkowskich. Celami ogólnymi Programu są: – rozwijanie obywatelstwa europejskiego przez umożliwienie współpracy i uczestnictwa w budowaniu demokratycznej, różnorodnej kulturowo, otwartej na świat Europy, – rozwijanie poczucia tożsamości europejskiej opartej na wspólnych wartościach, historii i kulturze, umacnianie poczucia odpowiedzialności za UE wśród obywateli, – pogłębianie tolerancji i wzajemnego zrozumienia między obywatelami Europy. Cele ogólne realizowane są na poziomie ponadnarodowym za pomocą celów szczegółowych, do których należy: – gromadzenie członków społeczności lokalnych z całej Europy w celu wymiany doświadczeń, opinii i wartości, – wspieranie działań, debat i refleksji na temat obywatelstwa europejskiego i demokracji przy współpracy z europejskimi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, – przybliżanie Europy obywatelom przez propagowanie europejskich wartości i osiągnięć z zachowaniem pamięci o jej historii, – zachęcanie obywateli i organizacji obywatelskich we wszystkich krajach do wzajemnych kontaktów umacniających dialog międzykulturowy (jedność w różnorodności), budowanie więzi między „starymi” a nowymi członkami UE.

Program składa się z dwóch obszarów tematycznych:

Pamięć Europejska oraz

Demokratyczne zaangażowanie i uczestnictwo obywatelskie:

- partnerstwo miast
- sieci miast
- projekty społeczeństwa obywatelskiego

Program operacyjny Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)

Program FEnIKS, jako kontynuacja programu Infrastruktura i Środowisko to największy program finansowany z Funduszy Europejskich nie tylko w Polsce, ale i Unii Europejskiej. Budżet opiewa na 24 mld euro. Główne obszary, na które zostaną przekazane środki, to: gospodarka niskoemisyjna, ochrona środowiska, przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczne oraz ochrona zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Priorytet Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury: inwestycje w ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego oraz zasobów kultury, np. instytucji kultury, szkół artystycznych.

Polska Cyfrowa POPC 2021-2027

Projekt programu operacyjnego Polska Cyfrowa przygotowało m.in. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Program został przyjęty przez Komisję Europejską o czym poinformowano 18.11.2022 r. Celem tego programu jest wykorzystanie potencjału cyfrowego do poprawy jakości życia. Ministerstwo wychodzi z założenia, że pełne wykorzystanie potencjału nowoczesnych technologii wymaga nie tylko budowy infrastruktury i usług, ale także wspierania kompetencji cyfrowych Polaków. Dotychczasowo w ramach programu planowano realizację czterech osi priorytetowych: Oś priorytetowa I. Powszechny dostęp do szybkiego Internetu. Oś priorytetowa II. E-administracja i otwarty rząd. Oś priorytetowa III. Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa. Oś priorytetowa IV. Pomoc techniczna.

Wszelkie harmonogramy i objaśnienia dotyczące możliwości uzyskania dotacji unijnych dostępne są na Portalu Funduszy Europejskich (www.funduszeuropejskie.gov.pl) lub na stronach internetowych www.nowedotacjeunijne.eu lub www.najdaconsulting.pl.

Polski Ład dla kultury

Założenia rządowego programu odbudowy zabytków „Polski Ład dla kultury” zostały opublikowane. Wynika z nich, że program kierowany jest bezpośrednio do jednostek samorządu terytorialnego, a za ich pośrednictwem również do innych podmiotów zobowiązanych do opieki nad zabytkami. Dofinansowanie będzie przyznawane na realizację zadań inwestycyjnych związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami. Może być przeznaczony na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego albo na udzielenie dotacji samorządowej na takie prace.

Krajowy Plan Odbudowy

W ramach Krajowego Planu Odbudowy rząd powinien przekazać na remonty zabytkowych budynków i adaptację ich na mieszkania komunalne. Krajowy Plan Odbudowy to pieniądze na odbudowę gospodarek państw członkowskich Unii Europejskiej po koronawirusowym kryzysie. Polska dostanie z niego ok. 200 mld zł.

11. PODSUMOWANIE

Bogate dziedzictwo kulturowe Gminy Rusiec stanowi podstawę rozwoju i jest motorem jednoczenia lokalnej społeczności. Zarówno elementy kultury niematerialnej jak i prace w obrębie obiektów zabytkowych mogą być finansowane z różnych źródeł na wielu poziomach. O dotacje może występować Gmina na prace rewaloryzacyjne i rewitalizacyjne oraz renowacyjne. Środki finansowe może pozyskać również posiadacz lub użytkownik zabytku na wykonanie prac lub refundacje przeprowadzonych działań. Ze środków zewnętrznych zrewaloryzowana jest zabytkowa zieleń m. in. założenie cmentarzy, wykonane są prace zabezpieczające i remontowe przy kapliczkach. O dotacje występują również posiadacze zabytków chcący wykonać dokumentację projektową. Z innych puli środków finansowane są imprezy kulturowe, wystawy, poldery informacyjne o zabytkach, działania twórców i Stowarzyszeń. Zasada łączenia środków z różnych źródeł nie może przekroczyć 100 % poniesionych kosztów.

Kanwą analizowanych w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rusiec na lata 2023-2027 są rekomendacje do dokumentów na wyższym poziomie przedstawione w rozdziale 9 „Wskazania do Dokumentów Wyższego Rzędu”.